

1978

L
1504

Christiana

Senckenberg

S. R. 1. A 34

no 15

Script. Rom. in Quarto

N. 20.

~~II. 26. 26~~

Arx ...

267

11

Grammatica

Joannis Auentini omni

um utilissima et breuissima mirabili ordine ppo
sita. Ideo ut singula quilibet facile intelligere/
facile inuenire: et quod maximū ē / facile memoria
retinere possit. Et citi⁹ q̄ p̄ annū p̄ugare / des
ciare / et ea q̄ ad p̄structionē spectāt facile edis
cat. Sūt vbiq; d̄cōnū scata vnacla lingua ad
dita. Preterea trāssatio casuū et r̄pox in n̄am
linguā. Eorundēq; formatio breuis et elegans.
Patronymicorū et Grecoꝝ decliatōes seorsuz
quēadmodū latini illis vtunt. De p̄structione
facilia / breuiaq; p̄cepta. Respice et eme sens
ties me non fuisse mentitum.

Studioso Lectori grammaticae.

Si vis grāmaticā facile vel discere paucis
Vtiliore nequis ac breuiore libro
Nō cupio vanis Lector te fallere verbis
Luminibus credas sed studiose tuis,

Ex officina Melchiarj Lottheri

Joannes Aventinus studiosis grā- maticæ Salutem. et ingenuos labores.

Quamuis multa variaq; a doctissimis ad instituendos pue-
ros rudelq; conscripta sint. Nullus tamen adhuc mihi q̄-
dem satis facit omnino. Quandoquidem complura: q̄ que fas-
cile a pueris et rudibus percipi queant tradunt. Et que etiam me-
lius auctoritate ac imitatione q̄ preceptis discuntur. Aut solidiori
etati reseruanda forent. Multitudine enim ingenia obruunt: dum
nihil pretermittendum censent. Et studio grammaicæ deterrent.
Et (expertus loquor) in desperationem seducunt. Ob cōmunem
igitur studiosorū precipue germanorum utilitatem: et omnis ins-
titutio q̄ facillima atq; breuissima esse debet: grāmaticæ precepta
in eum ordinem (qui vulgo per figuras vocatur: et a nostris in-
uentus) composui. Quo vnusquisq; q̄ facillime: et absq; magno
labore cuncta inuenire: intelligere ac memorie cōmendare possit.
Nec erubui vernacula lingua loqui: cū id doctissimos Itales fa-
cere videam et sepi⁹ aliquid vno verbo teutonico rudis accipiet:
quod ambages in lingua latina eidem obscurius facerent. Peris-
culum huiusmodi traditione nimirum fecimus. Nam princeps
meus: ceteriq; ingenui pueri mee fidei commissi continuo postea
aq̄ Donati elementa legere sciuerant. hoc pacto a me octo dum-
taxat mensibus instituti Grammaticæ rudimenta ad vnguem cal-
lent. Id quod alias vix triennio adsecuti fuissent. Sed ne plus
equo vbo sior sim. Valete ⁊ equi boniq; psulite. Nonachij ludis
Febuarijs. Anno salutis Millesimo quingentesimo duodecimo.

¶ Quandoquidem iuxta Fabij sententiam in primis: ⁊
ante omnia pueri declinare et coniugare discere debent.
Ego omissis que nihil ad eruditionem puerorum fa-
ciunt. Ab octo partibus orationis incipio. sicuti Dona-
tus fecit. et Seruius precipit.

De Nomine.

¶ Octo sunt preforationis. Es sindt acht terley worter die mā in aller rede braucht.

¶ Dictio ein wort:

- Nomen
- Pronomen
- Uerbum
- Aduerbium
- Participium
- Coniunctio
- Prepositio
- Interiectio

¶ Illa dictio est nomen: cui in nostra lingua potest addi ein. vt homo ein mensch. Equus ein pferdt.

¶ Nomini accidunt sex.

- Qualitas
- Comparatio
- Genus
- Numerus
- Figura
- Casus

De Qualitate.

Nomen est duplex

- Proprium. ein eygener ader tauffnam
- Cōe vel appellatiuū. das Fein tauffnam ist

De Comparatione.

Nomen iterū est duplex

- Adiectiuū cui in teutonico potest addi man: weyb: dincf
- Substantiuū cui non potest addi

De genere nominum.

Genera nominiū quattuor

- AD
- IF
- HA
- Cōe

hic der
hec die
cui preponitur
hoc das
hic et hec der vnd die

Omne cui pponit

- hic
- hec
- hoc

cōuenit solū nominibus adiectiuis.

¶ Regule generales que ex significatione accipiuntur.

¶ Masculina sūt oīa nomina

- Propria viroz. vt Tuisco prim⁹ rex germanie
- Appellatiua viroz. vt scriba Cantzler: Cesar
- Fluuiorū. vt hic Isara die Isar. Enus der yn
- Ventorū. vt Boreas. Aquilo der noztwindt
- Mēsū. vt Aprilis der april. October weinmon.

Alj

De generibus nominum.

Se sunt oia nomina
 Propria mulierū. vt Katharina. Glycerium
 Appellatiua mulierum. vt Obstetrix hebam
 Soror. Mater
 Arborū. vt pom^o. ein yglicher baum der obsz tregt.

hic ficus ci. feygen
 Neu. st. frequēter oia noia scātia fruct^o arbor. aut tre. vt pomū obsz. Malū apffel. Piper pfeffer. Gingiber ymber. Excipe
 Glans eychel
 Juglans weische nusz
 Ihec galla eychapffel
 Quellana haselnusz
 Nux nusz
 Castanea kesten

Communis generis sunt omnia nomina quorū significata viris 7 feminis conueniunt vt sacerdos geystlich ader geweycht person. fur diep.

Omnia generis sunt omnia nomina numeralia da mit man tzelt. a trib^o ad centū in declina. pluralia tantum
 Quattuor. quinqz. sex. septem. octo. nouem. decem. undecim. duodecim. tredecim. quattuordecim. quindecim. sedecim. decemseptē. decē octo. decē nouē. Triginti. triginta 7 cetera centū. mille.

Nomen adiectiuum est triplex
 Positiuum cui potest addi man / weybung. vt supra.
 Comparatiuum cui potest addi noch
 Superlatiuū cui potest addi aller

Positiu^o declinati^o nis.
 Prime
 Scde sub
 Tertie
 A femi.
 R mas. Est. vt
 S
 Is
 Om neu.
 Is
 Est generis
 Neutri vt hoc omne
 Ali^o riu^o terminationis est generis omnis. vt
 hic et hec et hoc
 Sacra. sancta. alba
 Sacer. satur
 Sanctus. albus
 Sacru. albu. sanctu
 Cois vt hic 7 hec ois.
 Paup. prudens
 Cetus. velox
 Iners

De genere nominum adiectiuorum.

	acer scharpff/starck. acris acre
	alacer lustig/frolich. alacris alacre
	campester veldig. campestris campestre
	celer behendt. celeris celere.
Excipe hec tres decim tertie de clinatiois q̄ sub	celeber celebris celebre das vil oft beym ges sucht wirdt.
Er mascu. } Is femi. } E neu. }	Equester tris tre. rzu ros; reuterisch Mediocer cris cre. mittelmessig Paluster tris tre. mosig Pedester tris tre. rzu fuessen
	Saluber bus bre. das einem gesunt ist. Sequester tris tre. scheyder/schidman Silvester tris tre. weldig Volucer volucris volucre. schnel als der vos gel in den lufften.

Dicimus tamen etiam hic & hec	} Acris } Alacris } Celebris } Salubris } Mediocris	} hoc	} acre } alacre } celebre } salubre } mediocre
} Comparatiu ⁹ sub	} secūda a grō } } tertia a drō }	} adde or v ^l us }	} docti or.us. } forti or.us.

De genere et formatione superlatiui.

Suplatiuus sub	} Is mas. } Al femi. } v̄m neu. }	} vt	} hic fortissimus } hec fortissima } hoc fortissimum		
				} Rominatiuo	} rimus
} Suplatiu ⁹ for } at si po } sitiuus in	} finit a	} non	} tertia } } secūde }		

De generibus nominum

Pauper pauperrimus. **S**acer sacerrimus. **F**ortis fortis fortissimus. **D**octus docti doctissimus.

Sequuntur regule speciales de generibus nominum que ex vltima syllaba nominatiui singularis sumuntur fm ordinem literarum.

A declina. } **P**rime fe. vt Germania teutzsche landt.
 } **T**ertie neu. vt poema gedicht. **P**asca ostern.
E neutra sunt. vt hoc cubile schlaffpedt.
I neutra indeclinabilia. vt nauci.

A **M**as. sunt vt nebulo abentherwer. **E**xcipe hec cardo.
S } **I**o verbalia vt lectio. religio. superstitio aberglaub.
I } **D**o } vt } **S**oulcedo } **E**xcipe } hic ordo. cardo turan (gel.
F } **S**o } } **O**zigo } } hoc pondo indeclinabile. pfundt.

I neu. indeclinabilia in singulari ⁊ quarte declinationis.

E allec	} Neu. sunt. E xcipe hic	S ol
S aliquid		S plen miltz
L mel		L ien miltz
A nouē		R ien nyern
N nomen	} R ien nyern	P ecten Famp/pursten
C caput		

Ar neu. vt hoc calcar sporn.

Prio } **H**ec linter schifflein.
 } **L**ancer pro morbo
Er mas. } **I**ter via.
 } **S**pinter gesper.
Excipe } **T**er } **E**lper apendr.
 } **S**co } **T**ertie de. hoc } **C**adauer als
 } **B**er } } **E**ber ewter.
 } } **I**mer. i. pluuia mas.

Ir neu. vt hoc hür biris gausfen

Or mas. **E**xcipe hoc } **M**armor marmelstein.
 } **E**quor. i. mare meer.
 } **C**or cordis hertz
 } **A**ldor id est far dinkel;

De generibus nominum

Ur neu. Excipe hic } Turtur turteltaub
 } Tultur geyer
 } Furfur kleyen

Als fe. Excipe } Ihic vas vadis pozg vmb leib vnd leben
 } Als assis pfundt ader pfenning
 } Was vasis geschirr da man etwasz einfast.
 } Ihic aut hec dies in singulari. In plurali ma
 } sculi. tantum.

Producta }
Excipe }
Es } hic } Meridies mittag
 } } Aries wider ader stebre
 } } Aries wanpt
 } } Pes pedis schenckel / fueßz
 } } Terres ris schweiper ader ebber
Correpta mas. } Teges heuszlein ader butlein.
Excipe hec leges } sommen.

 } Caulis krauth
 } Solaris muelstein ader stockzjan
Is femi. Excipe hic } In ante is habentia hic panis
 } Duplicem consonantem ante is habentia
 } hic cassis netz.
 } Crescentia genitino hic puluis puluer.

Hec quoqz } Bipennis peyhel.
femini. sunt } Cassis dis eysebut.
 } Cuspis spitz ader spiesz
 } Febris fieber.
 } Glis glissis laym
 } Glis glitis cardus postter / distel
 } Lis Krieg ader hader Adessis eerde
 } Peluisbeck.
 } Turris turni.
 } Pestis prechen. Gallis thael.

Os mas. sunt } Hec Los cotis werzstein ader schleiffstein
Excipe } Dos dotis beyratgut.
 } Hoc Os oris mundt ader maul
 } Os ossis payn.

De generibus nominū regule speciales.

Alus duo. l. oc es eris. Blockenspeisz. Ihic pres pedis

Woz dartzu einer gehaist purg

Alus duo. hec laus lobe. hec fraus betriegnuß.

Scde et q̄r te masculi. Excipe	hec	Alus nadel
		Alus bauch
		Carbasus leinbat
		Colus rocken
		Domus hausz
		Manus handt
		Porticus spacerhausz
		Tribus tzunft / tzech / bruderschafft.
		Clannus futterchwing
		Greca quedam. ⁊ precipue vrbū ⁊ res gionum. vt papirus. diphthong⁹. egip tus. Ephesus ciuitas Alie.
Us	hoc	Penus mas. femi. neu. rostel
		Virus giff
		Delagus mare
Tertie	Polisyll.	Alonofyl. neu. excipe hic mus. hic grus kranch:
		Ihic aut hec sus
		U habentia in genitio. ifemini. hec sal lus salutis.
		Non habentia u Neutra. vt hoc sidus sideris.
		Excipe hic lepus leporis.

Regule speciales.

Santecedere cōsonante	Polisyllaba ad. excipe b	Alonofyl. neu. excipe hic mus. hic grus kranch:
		Ihic aut hec sus
		U habentia in genitio. ifemini. hec sal lus salutis.
		Non habentia u Neutra. vt hoc sidus sideris.
		Excipe hic lepus leporis.
		Alonofyl. neu. excipe hic mus. hic grus kranch:
		Ihic aut hec sus
		U habentia in genitio. ifemini. hec sal lus salutis.
		Non habentia u Neutra. vt hoc sidus sideris.
		Excipe hic lepus leporis.

De generibus nominum.

¶ se. sunt Excipe	Primo hic	{	Grex herdt	
			Clarix spar ader	
	Secdo expol. mascu. Exci pe bec	{	Calix pecher	
			Fornix gemeinhausz	
			Limax schnecken	
			Marix wassernater	
			Calx p pte pedi z lapidibus in pulue re cocti feim est. sz p obere pedl mas.	
			Ober	Rigel
			Forpex	Scher
			Forfex	Scher
			Supellex	Hausrath
			Tibex	Straym
Ramez	Buch bey den gemechten			

Noia dubij gn̄is sed in quib⁹ vsus sequendus.

Masculina autē femina	}	Adeps schmaltz / feyst. Adeps anserin⁹ apd Plinium
		Anguis natter ader schlang
		Allius bauch / mulierum proprie fm Pompeium. ab alendo dicta
		Bubo ein eule. Carbas⁹ leynbat. weyhel apd Valeriu
		Clunis der binder. Cortex schelff / rindt / schin
		Crux creutz. Geigen Cupido begir.
		Dama aial syluestre imbelle fm quosdam Dachs
		Dies in singulari. in plurali masculini tm̄.
		Finis endt Fr̄os frontis stirn
		Grus kraneb
		Lynx Lux
		Margo gescher umb ein ding E ader ein vffer an dem wasser. ader spaciū an einem buch.
		Pampinus weinblat / rebblat.
		Panthera panther thier
		Sardonix gemina est / edelgestein
		Serpens schlang ader natter
		Scrobs grueb.
		Silex herstein / feuerstein / Eiszling.
Talpa scher / maulwurff.		
Turtur turteltaub.		

**De nominibus dubij generis.
Nomina dubij generis. sed in quibus
usus sequendus.**

M. aut M. { Vulgus gemein bouel
Suttur gurgel
Subar phosphorus. morgenstern scdm Sextum
Sal salinum. saltzuas.
Sextus. sye ader er geschlecht

M. hic aut hec penus. Specus secunde et quarte

M. hoc { Penarium. zergaden ader keller
Procurator peni. zergadner ader besorger
Penus. Specus. oris tertie. Penum. Specu secunde
de. Penu: Specu quarte.

De numero nominum.

Numeri nominum duo { Singularis: quando de vno dum
taxat loquimur
Pluralis: quando de pluribus q̄ vno
loquimur

M. que carent plurali. { Aler Lufft
Ether Hymel ader lufft
Fumus Mist
Fumus Rauch
Limus Leym
Mundus welde
Muscus Miesz
Penus Kofstel
Pontus id est mare. Meer
Puluis Staub
Sanguis Blut
Sol Son
Uiscus Mistel
Uesper Abentstern

Nemo nymand. Communis generis. etiam caret plurali.

De numero nominum.

Annales	Fronicken
Cancelli	Getter
Lani	Grabe haer
Larceres	Iners zilader anlasz
Casses	Metz
Celites	Die in dem hymel
Codicilli	Buff: geschriff: bibel
Fasces	Muschel
Fasti	Kalender
Fozi	weg im schieff: quod per eas ferantur naute
furfures	Adelbe Kleyen
Inferi	Die in der hel
Lares	Engel ader geist
Liberi	Fynder
Lemures	Schretel ader gespenst
Loculi	Seckel ader bewrel
Maiores	Uornodern
Minores	Nachkommen
Manes	Die todtē ad ir gedechtnus
Optimates	Die grosszen banzen
Primates	
Proceres	
Posterii	Nachkommen
Penates	Gotter bey vns geborn
Pupillares	wechsel tafel: ad d gleichē.
Quirites	Die Romer
Sales	hemisch stich
Sentes	Id est spine Dorner
Superi	Die ob vns
Tepres	Id est spine Dorner
Avaritia	geitzigkeit
Amicitia	freuntschafft
Amentia	thorheit
Arena	sandt
Bilis	id est fel: gal
Culpa	schuldt
Diligentia	fleysz

Ad pluralia tantum.

Denumero nominum.

Dementia thorheit
Eloquentia hubschreden
Elegantia schone kostlicheyte
Fama gemein geschrey ader sag
Fames hunger
Fides glaub vnd trawe trew
Fuga flucht
Gaza reychrumb
Galla reyszapffel ader eychapffel
Gloria rum / ehr
Humus erdrich
Indoles anlassen seiner art antzeyhen
Insania unsynnigheit
Iuuenta iugendt. Iuuentus iugende
Labes maylfleck. Lues prechen
Lux liecht
Memoria gedechtnus
Mors todt
Pax frid Pax pech
Paupertas armut / Flugheyde
Parsumonia Aessigkeyte in essen vnd
trincken / vnd Fleydern
Pernities vorderbnus
Proles leylich Finder
Prosapia geschlecht
Rabies wuetzen
Sanies sayffer gest
Sapientia weiszheit
Sitis durst Senecta senectus alter
Soboles Finder / nachkummen
Socordia vortzagheyte
Suppelles hauszrath
Stulticia narheyte
Tabes durr / gifft / schwelkung
Tussis husten
Vita leben Vespera abent
Vercordia boszheit
Vis gewalt / machte

se. singularia tarum

De numero nominum.

Ambages vmbſchweiff in reden
 Antie der frawen tzo pff
 Eledes hauß
 Argutie vorſabung in dem reden
 Blanditie tzumachung: ſchmechlerey
 Bige da tzey pferdt antziben / Farn
 Calende der erſt tag im monadt
 Cantes orgelnpfeiffen
 Competes fueßſchellen
 Ceremonie brauch ader gewöheit in dem
 gotes diñt
 Lune wiegen Crates hurdt
 Delitie luſt: wolluſt
 Decime tzehendt
 Diuitie reichtrumb
 Dire gots pflag
 Decretales geſchefft: erkätñus: beſchlus.
 Excubie die wacht
 Exuie alte hingeworffne wadt ad cleid.
 Exequie begenckñus der todtē
 Falere geradt ader tzier auff den pferden
 Facecie gut ſchwenck
 Ferie feyrtag
 Fidicule geÿgen darein man einen ſpadt
 Fruges frucht ifores thur
 Grates danckſagung
 Iouis feyertag mitten in dem monadt bey
 den Romern
 Indutie anſtant des kriegs
 Inſidie heimlich halt / nach ſtellung
 Illecebze reytzung: tzenum
 Induue new angelegte Fleyder
 Inimicitie feintschafft
 Inſicie vorlangung: vorſagung
 Lactes yngeweyd
 Latebre butwinckel
 Litere ſendebrieß
 Anubie bewrb Adine droung
 B

ſe. pluralia tantum.

De numero nominum:

se pluralia tantū

Mares nasenlocher
Menie. Requiem vigils / totten gesang
Mone feyertag im anfang des monachs.
bey den Romern.
Muptie hochzeit
Muge narrenwerck / tbanderen / lügen
Mundine iarmarck
Spes reichtrumb (frucht
Palee gesett / sprewer. Primitie die erst
Plage netz. Preces bett ader bitt.
Prestigie zauberey / pler vor den augen.
Quisquilie langmel / sprewer.
Quadrige da vier pferd antziegen.
Reliquie vberweil das vberpleibt.
Scale laittern. Scope peszen.
Sordes vnflut Sortes losz.
Suppetie hilff. Tenebre vinsternus
Therme warme wildpad.
Trice harschippel / tzopp. Talue tbor.
Tites sterck / Ereffe.
Abenum kessel / pfannen
Ador dincfel ader Fern. Allec hering.
Carathrum tieff loch vnd gruebe.
Cenum rot Crocum saffran.
Fas pillich Gelu gefryer / gefrost
Fr gauffen / bahn in der handt (rechten
Iusticium gemeine clag / auffheben des
Lac melch. Letbū mors todt. Lutū rott.
Macellū marck da mā essendt dingk an
Nil nihil nihilum nicht. (vor kaufft.
Refas vnbillich Receffe nocht
Pasca ostern. Penum penu. Kostt einges
brachte eingelegte ein kaufft kost vñ speis
Pus aytter. Solū mare. Solū erdbodē
Senium alter. Spicum eber
Tler lentz. Thertz. Tesper vesperū abēdt
Tirus gift. Vitrum glasz. Tiscū mystel.
Tulgus gemeinbofel.

Neutri singulari tm

De numero nominum.

Menri pluralia tantum { **Arma** wër / waffen / barnisch. **Altaria** altar
Castra wagenburg. **Classica** lerman / trumeln
Libaria speysze. **Crepundia** Finder tzier
Extra yngeweid **Intestina** idē. **Glia** die waich lende
Juga hoch der bergeszt der birg. **Menia** statmaurer
Sponsalia tzamgeben man vnd frawen.
Spolia raube.
Festorum nomina. vt **Saturnalia** das newe iar.
Bacchanalia festa **Bacchi** qui deus vini.

Plurali carent omnia nomina communiter { **Propria** virozū. mulierū. urbiū. fluiorū.
Metallorū. aurum. argentū. preter es era
Liquidorum die do fließen olium. aqua.
Que mensurantur miszt. **Triticū**
Que ponderantur wigt. **Piper.**
Herbarū. menta. ruta.
fruticū de stauden. **ebulus.** **attib.** **Uitis.**

figura duplex { **Simplex** so das wort nit von tzuweie wortē tzu
samen gesetzt ist. vt **indoctus**
Cōposita wen ein wort von tzuweyen worten
tzu samen gesetzt ist. ut **indoctus.**

De Casu nominum.

Casus nomi num sex. { **Nātūs** vertit in { **Singulari** per der die das
Plurali per die
Grus vertitur in { **Singulari** per des der
Plurali per der
Dtūs vertit in { **Singulari** per dem der
Plurali per den
Actūs vertitur in { **Singulari** per den die das
Plurali per die vt ntūs
Locatiuus semper vertit per o aduerbium
Abltūs vertitur in { **Singulari** per dem der
Plurali per denen

B ij

De declinatione nominum et prima.

De prima declinatione nominū

Prime declinatōis ntūs singularis finitur in } As ad Greca
Es
Am duo hebreca Adam Abrahā
A frequenter

In singulari } Grūs ae vel e. Antiqui in ai ⁊ as protulerunt
Datiuus ae. vel sic e vt genitiuus
Accusatiuus am
Vocatiuus similis nominatiuo
Ablatiuus a.

In plurali } Grūs Ae vel e vt grūs ⁊ dtūs singulares
Grūs arum. um per Syncopam
Dtūs is
Actūs as
Utrūs est similis ntō
Abltūs is vt dtūs.

hec abus habent in otō ⁊ abltō plurali. } Mula mulabus mau.
Asina asinabus eslin.
Equa equabus stude
Mata natabus dochter
Dea deabus gottin
filia filiabus dochter
Liberta libertabus frey

Nullum nomen neutrum est prime declinationis

De nominibus neutris due regule.

Neu. in omni de- } Singulari } Accusatiuū } habent similes
clinatione in } Vocatiuū }
} Nominatiuū }
} Plurali } Nominatiuo }
} Vocatiuo } Ababent semper
} Accusatiuo }

¶ I a in tertia declinatione que i habent in ablatiua. vt cubili cubilia. Excipe Comparatiua. vt fortiora.

De secunda declinatione nominum.

¶ Secunde declinationis singularis Nominatiuus desinit

Er
Ir
Ur
Us
Eus mas. et proprium
Um

In singulari

Genitiuus i.
Datiuus o.
Accusatiuus um.

vtus } Similis communiter
Diffilis } Etia vs mutat in e. dñs dñe.
 } Ia propria in ius abijceus. Lau-
 } rentius laurenti.

Ablatiuus o vt datiuus.

Nota noia in us Euphanie ca das es baser laut. aliqui vtm sillem
nto hnt. vt de^o o de^o no dee. Nota qz filius o fili. meus o mi.

In plurali

Genitiuus i. vt genitiuus singularis.
Genitiuus orum. um per Syncopam
Datiuus is.
Accusatiuus os
Vocatiuus i. vt nominatiuus
Ablatiuus is vt datiuus

De tertia declinatione nominum.

Nominatiuus tertiae declinationis in singulari desinit in

A poema gedicht.
E cubile schlaffpedt
I gummi hartz
O nebulo abenthewrer
L lac milch
D David. Bogud propria
Al sal
El mel
Il vigil wechter
Ol sol
Ul consul burgermeister
An titan son
En flumen flusz.
A Delphin merschwein
On Symon

De tertia declinatione nominum.

			Ur cesar.
			Ur pauper
		UR	Ur Hadir ciuitas
			Ur cor.
			Ur sulphur schweuel
			Es ciuitas stadt
			Es seges satt.
		Locali	Es ciuis burger
			Es mos sytte.
			Es decus eer.
		Spre	b s scrobs grub.
		cedete	l s puls prey.
			m s hyems.
		Conso-	n s gens.
		nante	p s princeps.
			r s ars.
		T	occiput der nack
			Ur pax fried
			Ur lex gesetz.
		X	Ur nix schne.
			Ur nox nacht.
			Ur lux liecht.
			lx calx kalck / verszen
			nx coniunx / lanx flacheschuffel.
		Genitiu ^o is	em se /
			pius /
			Uim macht gewalt
			Ussim husten
			Sitim durst
		Datiuus i	im tm
		Accusatiu ^o	Es ppa 7 greca qn gtis
			nto similis Tyberim
			Buris stertz am pflug
			ifebus. Bipenis beibel
		Urūs similis	im et
		nominatiuo	emhec /
			hnt /
			Uauis die stewer
		Ablatiuus	trium /
			Restis wid
			Securis ager
			Torques halspand
			Turris thurm

Utūs singu-
larī tertiē de-
clinatōis in

In singulari

De tertia Declinatione nominum.

Nominatiuus Es
 Genitiuus **Um**
Datiuus **ibus.** nota bobus a bos bouis rinde
Accusatiuus Es vt nominatiuus
 Eis quando genitiuus habet itum
Vocatiuus Es vt nominatiuus
Ablatiuus **ibus** vt datiuus. bobus a bos.
 Sc̄is singularis in tertia declinatōe aliquñ ēqlis est ntō. Aliquñ h̄z
 plures syllabas. Ideo sequunt̄ regule s̄m ordinem literarū.
A adde tis }
E muta e in is } vt } **Poema poematis**
I in singulari sunt indecliabilia } } **Cubile cubilis**
 } } **Summi**
Prio do r go se. o i inis mutāt. cupido cupidis. origo inis
D. ad } **Apollo apollinis** id est sol. **Caro carnis.** hō hōz
de nis } **minis. nemo neminis. ordo ordinis. cardo cardis**
excipe } **Sec̄do** } **nis thurangel. Turbo turbinis ein thoff pprie**
 } } **et q̄cqd ab imo fastigio supne in locū extēditur.**
 } } **Cupido cupidinis pro deo amoris**

Ac adde tis. lac lactis.
Ec adde is. allec allecis bering.
D adde is. David dauidis.
L adde is. Excipe mel mellis. fel fellis cū compositis.
En }
In } adde is
On }

En muta in inis. Excipe } **Ren renis. Rien rienis nyern**
 } **Splen splenis. Lien lienis miltz**
 } **Syren syrenis me erwunder.**
Prio } **Ber** } mutāt er in ris } **Imber imbris**
 } **Ler** } } **Alacer alacris**
 } **Ler** } } **Pater patris**
Er adde is }
Excipe } **Sec̄do** } **Jupiter iouis**
 } **Acer acris arbor**
 } **Later lateris tziegel**
 } **Iter itineris weg**
 } **Greca quedam Panther pantheris**
 } **Crater crateris**

De genitiuo singulari tertie Declinationis

Ir Or Ur	}	adde is. excipe hec nomina	Cor cordis
			Robor roboris reysachen. sterce
			Ebor eboris helffenbein
			Iecor iecoris vel iecinoris leber
			Femur femoris hufft.
			Als assis ein pfundt
			Glas vasis falsz.
	}	Als muta s in tis Excipe	Primo Glas vadis poizg vñ leyb vnd leben. Adas maris manszbildt Greca quedā que s in dis mutant. vt pallas palladis. lāpas lampadis.
			Secundo Quedam greca que s in n mutant et addūt tis. vt Adamas adamantis Diemant lapis
			Tertio

Es	}	Correptam muta s in itis. Excipe	Seges segetis satt	
			Tegetes tegetis hutblein	
			Prepes prepetis schnel	
			Interpres interpretis dulmetzsch	
			As sedeo venientia s in idis mutant	
			Prieses p̄sidis vitztüb ader haubtrian	
			Abies abietis thannen	
			Agnes agnetis. Magnes magnetis	
			Es eris ertz	
			Aries arietis wider	
			Paries parietis wandt.	
			Ceres cereris Dea frugum	
			Iheres heredis erb	
			Productam es in is. Excipe.	Inquies inquietis vnruesam
			Locuples locupletis reich	
Merces mercedis lone				
Quies quietis rwe				
Pes pedis cum compositis				
Bipes bipedis				
Pres predis ein furstadt				
Teretis teretis scheyblat ader len glar				

De genitiuo singulari tertie declinationis

**Is filis nō
Excipe**

Primo

- Lapis lapidis
- Cassis cassidis eyzenbut helm
- Cuspis cuspidis spitz spieß.
- Sanguis sanguinis
- Semis semissis halbpfundt
- Lucumis } eris habēt } Erdapffel
- Puluis } } Staub
- Linis } } Alsch
- Lis litis Krieg.
- Glis gliris ratz. Glis glissis degel ader laym. Glitis Fleth
- Dis ditis diues. substantiue Pluto

Secundo greca quedam que s in dis mutāt. Thetis thetidis.

**Os. s in is
multa excipe**

Primo

- Bos bouis rindt
- Los cotis wertzstein ader schleiffstein
- Dos dotis heyrat gutb
- Custos custodis
- Sacerdos sacerdotis
- Os ossis Peyn
- Cōpos cōpotis Mechtib eins dings
- Inops nicht mechtig eins dings

Secundo quedam greca que s in is mutant. vt Adinos minois. Iheros herois held Edler ber

**Productam
muta s in tis
Excipe**

Primo

- Ancus incudis anboß
- Tellus telluris erdt
- Palus paludis moß

Secdo

- Adonosyllaba que s in ris mutant mus muris. Excipe sus suis
- Grus gruis

Us

**Correptā us
in oris muta
Excipe**

Primo

- Pecus pecudis quod et peco- ris habet.
- Intercus intercutis wassersuchr.

Secdo

- Lus } eris habent
- Mus } }
- ous } }

De genituo singulari tertie Declinationis.

Nota { Dignus pignoris pfandt
 { Facinus facinoris thadt
 { Fenus fenoris wucher. Ulcus ulceris alter schaden
 { Acus aceris / purgamentū illud qñ frumēta ventilatur.
 { Wan man das trayd abnymbt.
 { Uetus veteris alt.

Bs } Ubs vrbis
As } muta s in is vt } Uhyems hyemis
Ps } } Cyclops cyclopis / faber Jouis

Excipe { Ebs. } Polisyllaba e in i: deī s i is mutat. celebs celib
 { Eps. } Princeps principis. Auiceps aucupis
 A capite composita e in i mutant: s in tis biceps bicipitis
 Triceps tricipitis. preceps precipitis furschwencklich

Ls } s in tis } ifrons frondis laub. Lens lendis nisz.
 { Glans glandis aychel
Ms } muta. } Juglans iuglandis welschenusz.
Rs } excipe } Cōposita a cor vt pcoris pcoridis: s in tis mutant.
 { Cōposita ab vncia: qñcūs qñcūcis s in cis mutat.
 { Gens picipiū ab eo is ire euntis cum compositis.

Aus muta s in dis. fraus fraudis betrieglichkeit.
Et muta ut in itis. caput capitis.

Primo { Styx stigis lacus inferni.
 { Strix strigis schoffbuttel
 { Rex regis Konig
 { Rex gregis herdtviechs
 { Lex legis gesetz
 { Cōiunx coniugis hauszwirt. hauszfrau
 { Nix niuis schnee.
 { Nox noctis nacht.

Et in cis muta.
Excipe { Remex remigis ruderer
 { Veruex veruecis wyder
 { Senex senis alter
 { Suppellecctilis hauszrath
 { Quedam greca ⁊ propria r
 { in gis mutat vt allobrox ab
 { lobrogis Sophoyer
 { Nox nozigis primus rex
 { Bauarie.

Secdo ex. polysyllaba ex in icis muta.
Excipe.

De ablatiuo singulari tertie Declinationis.

Ablatiuus singularis tertie declinationis habet

- Itē { Ecubile li. excipe gausepe Forten
- { Al et ar neu. penultimam producentia. Excipe farre.
- { Adensium nomina. Aprili
- { Im tñ in actō habentia. tyberim
- { Adiectiua facientia neutriū p. e. omni
- { Adiectiua omnis generis. Excipe in er desinentia: e longum habent
- { Cōparatiua fortiore vel fortiori
- { Im et em in accusatiuo habentia: turre vel turri
- { Is duplicē precedente consonante. igne vel igni.
- { Is ue vel ui.
- { Als gentilia. arpinate vel arpinati.
- { Trix verbalia. victrice vel victrici.
- { Et tñ frequenter. Excipe imber imbri.

De genitiuo plurali tertie Declinationis.

Sum habet genitiu⁹ pluralis

- Si abltūs hzi vel e. et i excipe. { Memor memorū eingedenck.
- { Vetus veterum
- { Senex senum
- { Comparati. Excipe plurium
- Als latina. ciuitatiū per Syncopam ciuitatum
- Es pluralia tñ. Excipe Lemurū Opū. Procerū
- Is longū. lis litū. glis glirium
- { Iuuenis iuuenū
- { Soboles. um Kinder
- { Uates tum Prophet
- { Canis canum bundt.
- { Panis panum
- { Indoles indolum
- Duas consonantes desinentia
- Excipe bs ps ms polysyllaba,
- { Caro carniū
- { Nox noctium
- { Nix niuiū
- { Ales alitiūm vogel
- { Boum a bos.

Um cetera hnt gto plurali. Excipe

De quarta Declinatione nominum.

S { Arcus us & u. neutra in singulari non declinantur
 Stus us vt ntus fm antiquos uis
 Dtus ui. fm antiquos u.
 Actus um.
 Utus us similis nominatiuo
 Abltus u.
P { Arcus us. vt gtus singularis
 Stus uum
 Dtus ibus
 Actus us vt vtus
 Utus vs similis ntō
 Abltus ibus vt datiuus

Hec habent ubus in
 datiuo et ablatio plu-
 rali non ibus.

Arcus arcubus	Wogen / armbross
Artus artubus	Glidmaß
Acus acubus	Nadel
Lacus lacubus	Lacken ader see
Portus portubus	Uffer ader landt
Partus partubus	Gepurd
Querc ^o quercub ^o	Eich
Questus questub ^o	Plag
Specus specub ^o	hohle
Trib ^o tribul ^o	tzunfft / zech / brudschaffe

De quinta Declinatione nominum.

S { Arcus es
 Stus ei
 Dtus ei
 Actus em
 Utus es similis nominatiuo
 Abltus e

P { Arcus es
 Stus erū
 Dtus ebus
 Actus es similis ntō
 Utus es siks ntō
 Abltus eb^o. vt dtus

Hec solum
 pluralē nu-
 merū hnt

Res dincē sach
Spēs schone gestalt
Dies tagē
Facies angesicht
Progenies geschlecht
Spes tres casus habet accm. vtm. ntm.
Maneries tzeug
Acies schneyd / spitz

De heteroclitis gñe. hoc est variatibus genus

	Aluernus	Aluerna. Inferna
	Baltheus	Balthea etiã balthei gorttel.
	Jocus	Joca etiã ioci schimpff.
	Jussus	Jussa geschafft / bayssen
M. in singlari	Euentus	Euenta aufzgang der sach
M. in plurali	Locus	Loca etiam loci
	Pileus	Pilea butb. Sibul ^o la. wyspeln
	Supparus	Suppera hembo
	Tartarus	Tartara hell. Tenarus. ra: idem
	Arbutus	Arbuta pramperstauden
F. in singlari	Pascua	Pascua etiã pascue wayd.
M. in plurali	Supellex	Supellectilia hauszradt
	Zizania	Zizania etiã zizanie ratten
	Celum	Celi
	Lapistrum	Lapistri etiã capistra tzungel
M. in singlari.	Claustrū	Claustri etiã claustra Klauszen
M. in plurali.	Filum	Fili etiam fila faden
	Frenum	Freni etiã frena tzaum.
	Porrū	Porri etiam porra haschlab
	Rastrum	Rastri etiam rastra egen.
	Amygdalū	Amygdale etiam amygdala
M. in singlari	Balneum	Balnee etiam balnea
F. in plurali.	Deliciū	Delitie lust
	Epulum	wirtschaftmal. Epule essen
	Mundinum	Mundine iarmarkt.

De Heteroclitis Declinatione.

	Colus	rocken
	Comus	bagendorn
	Domus	hausz
	Ficus	seygenbaum
Hec sunt q̄rte z	Lacus	lacken ader see.
sc̄de declinatōis	Laurus	lorberbaum
	Penus	Kostel speysz
	Pin ^o	lerchbaum. Nuclei pinei tzirlnusz.
	Quercus	aychen

Dom^o in q̄rta in singulari nō hz abltm̄. nō em̄ dicim^o domu. Do-
 mus in sc̄da in singulari nō hz dtm̄ z vocatiuū. In plurali hz solū
 gtm̄ z actm̄. Nec em̄ dicim^o domis domi. sed domos et domorum

L

De Heteroclitis Declinatione.

S. D. A. U. Ab.

Domus in ntō sin. domi domus. domui. domū. domus. domo. In pli. ntō domus domorū domuū. domib⁹. os. us. domus. domibus

Nomina festorum pluralia tantum. Neutraq; Genitiuū in secunda. datiuum ⁊ ablatiuum habent in tertia. vt saturnalia saturnaliorū saturnalibus.

Neutra tertiae declinationis datiuum ⁊ ablatiuum etiam in is finiunt. vt poematibus vel poematis.

Nomina Propria mulierum. vt Glycerium. Eustochium. In plurali in nominatiuo accusatiuo vocatiuo a habēt. vt neutra. he Glyceria. Chisia. Sophronia.

He philortia. dortia. Albrotonia femi. sunt. ⁊ declinant in plurali. vt neutra. sic Priscianus docet.

Vas vasis. In plurali vasa vasorum secunde. geschirr.

De nominibus compositis.

Nominatiuis duobus. vterq; nominatiu⁹ declinatur. vt respublica reipublice. Semener nutz vnd pollicy.

Nominatiuo ⁊ alio casu. solus nominatiu⁹ declinatur. vt prefectuspretorij. prefectipretorij. prefectopretorij. prefectūpretorij hoffmeister.

Duobus casibus quorum nullus nominatiu⁹ indeclinabile ⁊c. vt huiusmodi in omni casu numero ⁊ genere.

Viginti vnus }
Viginti duo } et hmoi dūtaxat secundus ntūs declinatur.
Viginti tres }

Alteruter einer auß den tẗweyen }
Alterutra eine auß den tẗweien } scdus ntūs solū decliat vt seqt
Alterutrū eins auß den tẗweyen }

	N.	S.	D.	Ac.	Ab.	
S	{	Alteruter	}	alterutri ⁹ . alterutri	{	alterutum. alterutro
		Alterutra				alterutrā. alterutra
		Alterutrū				alterutrū. alterutro

	N.	S.	D.	Ac.	Ab.	
P	{	Alterutri. alterutroū	}	Alterutri	{	Alterutros
		Alterutre alterutraz				Alterutras
		Alterutra alterutroz				Alterutra

De nominum numeralium declinatione

S { **Mas.** vnus } vnus. vni { vnus. vne. vno
 { **fe.** vna } { vnā. vna. vna
 { **fem.** vnū } { vnū. vnū. vno

In plurali declinant vt cetera nomina adiectiua secunde et prime.

Sicut vnus declina. { Totus tota totum totius toti. gantz. hec solum cū vno habent vocatiuū.
 Solus sola solū solius soli allein.
 Alius alia aliud ein ander.
 Illus vlla vllum ob einer.
 Nullus nulla nullum. oppositū a non et vllus.
 Uter vtra vtrum welcher auß den tzeyen
 Utrq; vtrq; vtrūq; ein yeglicher auß de tzeyen
 Alter tra. trum. keiner auß den tzeyen
 Alter altera alterū der ander auß den tzeyen

Antiqui hec vt cetera adiectiua secunde et prime declinationis declinabant. vt Donatus tradit. vnde generis neutri. nō neutrius dicimus.

Mas. Ambo amborum ambobus ambo vel ambos

Mas. Duo duorum duobus duo vel duos

fem. Ambe ambarum ambabus ambas

fem. Due duarum duabus duas

fem. Ambo et duo in actō. et nō. in ceteris casib; vt in masculino

Mas. et **fe.** Tres } trium tribus } tres } vtō carent hec omnia
fem. Tria } tria }

Quattuor quinq; sex ceterum mille. et cetera vsq; ad centū vnā terminationē habēt in omnibus casibus et generibus.

Mas. Ducenti ducentorum } ducentos

fem. Ducente ducentarū } ducentis } ducentas

fem. Ducenta ducentorū } ducenta

Trecenti. quadringenti. quingenti. sexcenti. septingenti. octingenti. noningenti declina vt ducenti.

Defectiua que non habent omnes casus.

Edor far dinkel. indeclinabile est.

Ditionis ditione gebiedt.

Expes ntūs et vtūs der an hoffnung ist.

Fors forte gluck.

De Defectiuis nominibus.

Inficie inficias laugung. Ire inficias laugen
 Adacte macti nach mer gemerdt / auffnemend
 Adacte esto virtute. Adacti estote virtute werdt nach mer ges
 mert / ader nempt auff an tugent.
 Repetunde repetundarum myedt vnd gab die ein Amptman
 nympt ader schindt.
 Accusatur repetundarum wirt angeklagt / er sol wider geben
 das er geschunden ader eingenomen hat.
 Sponte spontis sein selbs / von ym selbs.
 Suppetie supetias / bilff. iferre suppetias / tzu bilffomen.
 Tabi tabo durr / schwelkung / gift.

Carent nō z vtō in singulari } Preciis beth
 } Frugis frucht.
 } Elcis stad / vorenderung.

Carent vtō } Interrogatiua da mit man fragt. Omnis. vter
 } Relatiua die widermelden das gesagt. Qualis
 } Distributiua die yetlichs vnd keins heissen
 } Infinita die etwar heissen.
 } Numeralia

Pronomina preter quattuor } Tu
 } Deus
 } Nos
 } Nostras

De Pronomine.

Pronomini accidunt sex } Genus
 } Numerus
 } Figura
 } Casus
 } Persona
 } Species
 } vt in nomine

Persona est triplex } Prima. Ego cum suis casibus: que loquit
 } fit sermo.
 } Secunda. Tu cum suis casibus: ad quam
 } fit sermo.
 } Tertia. Ille et alia pronomina omnia de
 } qua fit sermo.

Omnis vocatiuus est secunde persone.

De Pronomine.

Species
ē duplex.

Primitiua que ab alio
non veniunt hec sunt

Ego
Tu
Sui
Ille
Ipse
Iste
Ihic
Is

Deriuatia que ab alio
veniunt hec sunt

Quis vel qui
Adeus a mei gto ego
Tuus a tui genitiuo tu
Suus a sui
Nofter a nostri gto ego
Nostras etiam
Vester a vestri gto tu
Vestras etiam

Sic declinat
Natus. Stus. Dtus. Actus. Abltus.
Ego mei mihi me me
Adis non est in vsu.
Nofter
Nofter nos nobis
Nofterum

Adeus ab ego etwas das man tzu mir ader von meinē wegē hat.
Nofteri etwas das man tzu vns ader von vnsern wegē hat.
Nofterum auß vns.

N.	S.	D.	Ac.	Ab.	Co.
Tu	Tui vel tis nō ē in vsu	tibi	te	te	tu
Vos	Vestri vel vestrum	vobis	vos	vobis	vos

Tui etwas das man tzu dir ader von deinert wegen hat
Vestri etwas das man tzu euch ader von ewrent wegen hat.
Vestrum auß euch.

Sui nec nominatiuū nec vocatiuum habet.
Sui etwas das einer er ym selbs hat. Sibi er selbs Se sich
selbs. Se vtroqz numero er von ym selbs.

Ille der dortig illius illi illum illo
Illa die dortig illius illi illam illa
Illud das dortig illius illi illud illo.

De Pronomine.

Illi illorum illis illos illis
 Ille illarum illis illas illis
 Illa illorum illis illa illis
 Ipse er selbs ipsius sein ipsi ipsum ipso
 Ipsa sye selbs ipsius yr selbs ipsi ipsam ipsa
 Ipsum esz selbs ipsius sein ipsi ipsum ipso
 Ipsi sy selbs ipsorum ipsis ipso ipsis
 Ipse sy selbs ipsarum ipsis ipsas ipsis
 Ipsa sy selbs ipsorum ipsis ipsa ipsis
 Iste der da bey dir istius isti istum isto
 Ista die da bey dir istius isti istam ista
 Istud das da bey dir istius isti istud isto
 Isti istorum istis istos istis
 Iste istarum istis istas istis
 Ista istorum istis ista istis
 Ihic der da huius huic hunc hoc
 Ihec die da huius huic hanc hac
 Ihoc das da huius huic hoc hoc
 Ihi horum his hos his
 Ihe harum his has his
 Ihec horum his hec his
 Iis der selbig eius ei eum eo
 Eadie selbig eius ei eam ea
 Idas selbig eius ei id eo
 Ii eorum eis vel ijs eos eis vel ijs
 Ie earum eis vel ijs eas eis vel ijs
 Ea eorum eis vel ijs ea eis vel ijs
 Idem gleich der selbig eundem eodem
 eadem eiusdem eidem eandem eadem
 idem idem eodem
 Idem eorundem } eisdem vel iisdem } eosdem
 eedem earundem } eisdem vel iisdem } eandem
 eadem eorundem } eisdem vel iisdem } eadem
 Mas. quis wer
 Qui welcher
 Femi. que welche Cuius welches/wes/welches
 Men. quod welchs welcher Cui welchem/wem
 Quid was

De Pronomine.

Quem wen/welche	Quo	} qui
Quam welche	Qua	
Quid was	Quod welches	} quis qb ^o welchen
Qui welche	quorum	
Que	quarum welcher	
Que vel qua	quorum	quos
		quas
		que qua

Pronomina composita.

Modi. vt illiusmodi istiusmodi huiusmodi huiuscemodi eiusmodi solchs vnd der gleichē. Sūt oīs gñis vtriusq; nūeri. in omni casu vnā terminationē habēt.

Ecce eccū schaw da/schaw da dē der. ader schaw na ist er zc. Ecce schaw da sye/schaw da ist sye zc. Eccos ec cas. ita ellū schaw dort/schaw dort dē der/schaw dort ist er. Ella schaw dort sy. schaw dort ist sy zc. ellos ellas

Pro =
noia
cōpo =
pūt cū

Met selbs. egomet temet nosmet zc. cum omnibus casibus preter tu. Non enim tumet dicimus: ne verbū videretur: sed tute tuipe duselbs.

Hic istic istec istoc vel istuc. Actō istūc istāc istoc vl' istuc. Ablō istoc istac istoc. In plurali ntō z actō. Neutro gñe istec. ceteris caret. Ita illic illec illoc vel illuc.

Le z cine oibus casib^o hic: z ei^o cōpositis adiūgit pter dtm huic. vt hicc hiccine isticce isticcine buncine istaccine istūccine zc. In versu sunt iam dūtaxat casus qui in s desinunt. huiusce hūsce hōsce hāsce zc.

Pre. Illi quinq; ablatiui meapte tuapte suapte nostrapte vestrapte.

Cōposita cū q̄s non qui

- Si quis ob etwar ader einer.
- Quisq; ein yetzlicher
- Quisputas werlmeinst der. interrogando
- Aliquis einer. weys aber nit wer.
- Quisq; einer etwar. meinst ob einer. dubitādo
- Quisnam wer doch
- Nequis das keiner
- Nunquis
- Ecquis wer etwar. interrogando
- Enquis
- Quispam etwar
- Quisquis ein yeglicher der

De Pronomine.

Cōposita } Quidam einer ich weiß wol wer.
 cū q̄ nō q̄s } Quiuis ein yeglicher welchē man wil. welcher wil.
 } Quicūq̄ ein yeglicher der / es sey welcher wil.
 } Quilibet ein yeglicher dē da lust. ein yeglicher pauer

¶ Me⁹. tuus. su⁹. noster. vester. declina vt adiectiua prime ⁊ scōe declinatōis. Nostras vnser parthey. Vestras yhener parthey. Hic ⁊ hec nostras vestras. hoc nostrate vestrare. Tertia sunt declinationis. declina vt gentilia in as.

De Verbo

¶ Illa dictio est verbū cui in nostra lingua pōt addi ich du der.

Verbo accidūt octo	} Genus Tempus Modus Species Numerus Persona Cōiungatio	} figura vt in nomine
--------------------	---	-----------------------

Actiuū desinit in o: ⁊ pōt accipere r super o ⁊ facere ex se passiuū: ⁊ verti per wirdt. vt percutio percutior.
Neutrū desinit in o: ⁊ nō pōt accipere r sup o: ⁊ verti per wirdt. vt curro curroz non dicimus.
Passiuū desinit in oz: vertit per wirdt. ⁊ pōt deponere r: et facere ex se actiuū. pcutior pcutio.
Deponēs desinit in oz: nec dimittit r: ⁊ nō vertit p wirdt. nisi pauca nascor ⁊c. vt sequor sequo non dicimus.

G̃na
q̄nq̄

} Cōe i or desi nit bec tantū	} Amplector eris vmbfahē ad vmbfangē werdē. Crimior aris vbelhandeln ad gebādelt werden Experior iris ersuchen ader ersucht werden Hortor aris ermanen ader ermant werden Hospitor hospitaris beherbergen ader bebers bergt werden. Interpretor interpretaris aufzlegen ader aufge legt werden. Largior iris gebē ader werdē mitiglich geben. Moror aris saumen ader gesaumt werden Osculoz aris kussen ader gekust werden Soloz. Cōsoloz aris trosten ad getrost werden. Ueneroz aris eren ader geert werden.
--	--

De Verbo.

Tempus quinq. } **Præfens** gegenwertig. vertitur per yetzo
 } **Imperfectū** unuolkōmenlich per gleich
 } **Perfectū** volkōmenlich. vertit per hab. bast in n et d. per pin/pist/ist sepe
 } **Plusquāperfectū** vertit p schon 7 beth best. 7 p ward. quando præteritum perfectum vertitur per pin.
 } **Futurum** tzu kunfftig per wird/etiam wil

Modi quinq. } **Indicatiuus** tzeigt schlecht an wie ein ding geschech geschehen sein/geschehen werd
 } **Imperatiuus** schafft bewtb. bit/ das ein ding geschech/geschehen sol.
 } **Optatiuus** wunscht das ein ding geschech/geschehen wer/geschehen wurd.
 } **Coniunctiuus** siue subiuunctiuus setzt ob ein ding geschicht/geschehen ist/geschehen wirdt
 } **Infinitiuus** sine numeris 7 psonis vngeendt significat rem verbi. vt legere lesen

Species } **Primitiua** quando verbū ab alio verbo non venit
 } **Inchoatiua** in so desinunt. ab vltio supino qdam veniunt: u in o mutato sunt tertie cōiugatiōis. 7 pauca vertuntur pe gen vnd wellē
 } **Mediatiua** in sco a secunda psona co addito veniunt: sunt tertie cōiugationis. habent præterita suorū primitiuorum exponuntur p wirdt.
 } **Frequentatiua** significant sepius facere sunt prime cōiugationis: veniūt sepi⁹ ab vltio supino u in o mutato possit vnd dick. In prima iugatione a in i muta rogatū rogitō. In itia a xbis in go q ctū in supino hnt a scda psona. vt legito as are. agito
 } **Deriuatiua** } **Desideratiua** in rio ab vltio supio adde rio. parturio. esurio st⁹ qre cōiugationis sine præteritis. Esurio tū esuriui habet p wolt gern

¶

De Verbo.

Persona	}	Prima ich wir	Prima	Sa longum
		Secunda du yr	Secunda	Selongum
		Tertia d die	Tertia	E breue
			Quarta	I longum

Verba prime coniugationis habent aui in preterito diuicauit: scharmutzeln.

Hecui syllabas habent.	}	Crepo krachen/rauschē/vnd der gleichen.
		Cubo ligen/rwen/sitzen.
		Domo/bendigen/tzwingen.
		Frico iucken/Eratzen.
		Mico mit den fingern lassen/schymern.
		Meco erwurgen. etiam aui habet.
		Mero knupffen.
		Plico felteln/falten machen/wickeln
		Seco hacken/pecken/schneiden.
		Sono ballen/hall geben/lauten/klingen.

Excipe etiam hec	}	Do dedi.
		Sto steti eius composita e in i mutant. vt cōsto constiti.
		Lauo laui waschen/baden.
		Iuuo iuui helfen.

Plico cum prepositione ui syllabas habent aliquando aui. Explico cum nomine aui. vt duplico triplico.

Composita a Cubo sine m. sunt prime cōiugationis. incubo incubare. Cuz m sunt tertie. incumbo bere. vñ tamen habet preteritū incubui.

Cōposita a do sunt tertie. excipe

}	Circundare: vorKauffen
	Circundare vmbgeben.
	Pessundare vñ die fuessz tretē

De preteritis secunde coniugationis

- 1 Omnia verba secunde coniugationis eo finiuntur. 7 omnia in eo sunt secunde. preter beare. meare. enucleare. 7 pauca alia. eo ire queo quire. veneo venire.
- 2 Verba secunde coniugationis eo in ui syllabas mutant in preterito. vt doceo docui.

Manio
indugio
virgula.
glorio

De preteritis secunde coniugationis.

Lieo cui vordern / ruffen
 Zubeo iussi beyssen / schaffen
 Ihereo hesi behangen / bestecken
 Luceo luxi leuchten
 Adulceo mulsi weichen
Excipe Adaneo mansi bleyben
Primo Aneo neui spinnen
 Polluceo polluxi tzehendt geben
 Quieo quieui ruen
 Sorbeo sorpsi. etiam sorbui sauffen / suppen
 Torqueo torxi dreen / ymbher dreen / peinigen

¶ Secundo nota que in deo. geo. leo. yeo finiuntur. eorum regule sequuntur.

3 ¶ Deo antecedente ar vel vocali: deo in si mutant. ardeo arsi. prunnen. rideo risi lachen.

7 ¶ Uideo vidi sehen
 Sedeo sedi sitzen
 10 ¶ Audeo ausus sum ourstig sein / durffen etwas tuyen
 Gaudeo gavisus sum erfrewen
 Mordeo momordi beyssen

Nota ¶ Pendeo pependi hāgen an etwam. Neutrum.
 Spondeo sponondi gebeyssen / vorbeyssen
 Tondeo totondi scherren
 Strideo stridi Knartzen / tzancklassen
 Tendeo tetendi tziehen / spannen

2. ¶ **Geminantia pterita:** in copositis nō geminant
 Remordeo remordi
Excipe composita a
 Disco vt dedisco vorgessen das einer gelernet hat.
 Posco de posco de poposci begern
 Curro vtroqz modo habet. vt decurro decucurri vel decurri.
 Adde repungo repupugi widerstechē.

5. ¶ Deo antecedēte
 ¶ Rged in si muta
 ¶ vocali longa
 ¶ Algeo alsii erfriern
 Turgeo tursi geschwellen
 Lugeo luxi clagen
 Adulgeo mulxi melcken

Leo ¶ Ancedere sonāte
 ¶ Ab oleo coposita
 ¶ Ab oleo coposita
 ¶ vi syllabā finiūt prim
 ¶ fleo fleui
 ¶ rtoleo rtoleui.
 D ij

De preteritis secunde coniugationis.

Oleo Soleo oleui z olui habet schmecken de re.
 Soleo solitus sum pflegen / gewonheit sein. mutāt eo in
 i. moueo moui. cōniueo cōniui etiam cōnixi facit winckē
 Enauppen mit dem haubt.

Consueo consueui gewonheit habē. Consuetus sum

De preteritis tertie coniugationis.

Bo antecedere vocali longa bo in psi muta. scribo scripsi
 Cetera bo in bi mutant. bibo bibi.

Excipe composita a cubo bo in bui mutant z in deponunt. vt in
 cumbo incubui obligen einem ding

*Mani
 Tempat ex illis
 hiana p...
 imp...
 nob z...*

Lo Zan Ma. abijciunt n o in i vertunt. vinco vici vberwins
 ce. de. linquo liqui vorlassen

De S. muta sco in ui. pasco paui weidnen
Te Locali mutāt co vel quo in xi. vt dico dixi. coq coxi

*Dis...
 Dis...
 clando / clado / clado / clado*

Duo S. Blisco wachsen. caret pro
 Compesco compescui tzenen / themen
 Posco poposci begern. Disco didici lernen

Excipe Parco peperci z parsi schonen / sparn
 Ico ici schlafen

Co quinisco coquexi gnauppen mit dem haubt.
Do Locali do in si mutant. diuido diuisi teylen

Do antecedere Rado rasi schintten / schaben
 Ma. o in i muta. accedo accēdi. scando scandi

*Cede repugnā...
 abibis...
 Aabilz...*

Ledo cessi weichen
Ledo cecidi penultima longa hawen
Lado cecidi fallen penultima breui
Ludo cudi etiam cusi schmiden
Edo edi essen Comedo comedi

Excipe **Primo** Pedo pepedi fartzen
 Pendo pepēdi actiuū haben / wegen
 Strido stridi fartzen
 Tendo tetendi spannē / tziehen
 Tundo turudi plewen

Secdo Scindo scidi schneiden / tzerlegē / furlegen.
 Fundo fudi giessen
 Findo fidi spalden / klieben

Tertio cōposita a do: do in di mutant. vt credo credidi
 Abscondo abscondidi. etiam abscondi.

*Abfcondit...
 ca p...*

*Exargo.
Margo*

De preteritis tertie coniugationis.

Go r antecedere: go in si mutat. tergo tersi drucken / wischen.

Quo. Letera go in xi mutant. vt cingo cinxi gurtene.

Pago pepigi. vt **P**:iscianus probat. nō a pango sed pa go venit teyding / vortrag machen / treffen / eins werde vmb ein sach / ader der sach.

Exci = **P**ungo pupugi punxi steche. inde pugio degen.
pe **fr**ango fregi prechen.

Ago egi treyben / thuen.

Logo coegi. **D**ego degi sein leben vortreyben.

Tango tetigi rueren / berueren.

Lego legi.

Nota **I**ntelligo intellexi vorsteen.

Negligo neglexi vorsaumen.

Diligo dilexi liebhaben.

ho mutabo ho in xi. vebo vxi fueren.

Lo muta lo in lui. volo volui. **Co**lo colui pawen / eren.

Gello velli vulsi rupffen / reysen / tzupffen

Sallo falli saltzen.

Psallo psalli canere.

Excipe **P**dello pepuli wegtreyben / stobern.

Fallo fselli betriegen.

Tollo tetuli sustuli auffheben

Percello perculi vmbwerffen / vmbstossen.

Excello exculi vberstossen / vbertreffen.

Antecedere vocali longa mo in psi muta. demo dempsi.

mo **w**egnemen. **P**romo prompsi herfurgeben.

Letera mo in mui mutant. vt tremo tremui tzittern.

Excipe emo emi fauffen. **P**remo pressi drucken

Sino siui tzu geben / tzulassen.

Sterno stravi nyderstrawen / ebenmachen

no ui habet **L**ino lini liui leui fleyben

in preterito **S**perno spreni vorschmeben.

Lerno creui sehen / erkennen

Pono posui legen / setzen etwa hyn

Signo genui gepern

Nota **L**ano cecini eius composita ui syllabas habent.

Succino succinui. **L**oncino concinui etiam concini.

Temno tempsti vorachten

*paulo
Alo
Colo
Molo
Tribus. Consulo*

*intra pax arma robur
pax munditia*

Mau

*Quo in q. trax rotat
et indiana nota fallit*

*Fallit
sup. fallit
mag*

De preteritis tertie conjugationis.

Do { E breui antecedente po in pui mutat. vt strepo strepui.
Strampffen / sbarren / rumpeln.
Cetera po in psi mutant. repo repsi schleichen.
Serpo serpsi kriechen. Excipe rumpo rupi reysen.

Ro ui syllabam { Tero triui reyben
Quero quesui suchen / fragen
Haben. Sero seni habet. seen / peltzen. **Uana differ-**
rentia vulgi. Eius composita serui habent:
quando non significant nec seen / nec peltzen /
vt in nostro lexico qd cudimus probauimus.

Excipe { Hero gessi tragen / fiern / handeln / thuen
Tro vsti premen
Terro versi verri Feren / Fyren / sbarren / Fratzen
Curro cucurri.

So in sui mutat. accerso accer { ifacesso facessi wegmachen
sui beissen kumen. Excipe { Capesso capessi sich annemen
Eliso visi besichten
Queso questi quesui bitten
Ponso pinsui noyen / backen

To hec sunt { iflecto flexi biegen
Adeto messui schneyden / meen grasz. et huius
modi.
Aditto misi. senden.
Necto nexi nectui knupffen
Pecto pectui. pexi pexui kemmen / pursten
Petto petiui begern / bittē. Plecto plexi flechten.
Sterto stertui schnarchen. Sisto steti stellen
Terto verti Feren / wenden

Uo texo texui weben / stricken. Tector weben

Cio antecedente { A. mutant a in e. et deponunt o. ifacio feci.
Facio ieci werffen. Reficio refeci wyder
machen.
I. mutant i in e. et cio in xi. vt Aspicio asperi
anschawen. Allicio a'lexi / tzu ym locken /
raytzen.

Dio depone o. Fugio fugi. Fodio fodi graben. Fugio fliehen.

De preteritis tertie coniugationis.

- Io.**
Fio factus sum. Meio sine preterito ⁊ supino id est mingere
 - Capio cepi caprum fahen.
 - Cupio cupiui begern
- Pio**
 - Rapio rapui hynreyszen / hynzichen
 - Sapio sapui schmecken / weylz sein. vorstendig sein
 - Pario peperi gepern / kindt gewinnen
 - Quatio quassi schutten / erschutten
- Uo**
 - Sini muta. acuo acui schleyffen
- Syllabe**
 - wetzen / spitzen
- Excipe**
 - Tribuo tribui stewart geben
 - Pluo plui regen
 - Struo struxi richten ein boltzhauffen
 - Fluo fluxi fliessen
- Uo syllaba**
 - Uo in i verte. soluo solui entpinden
- precedente**
 - Uocali uo in xi. viuo vixi.

De preteritis quarte coniugationis

Omnia verba quarte coniugationis in io finiuntur. preter **Eo** geen. queo mugent. veneo vorkaufft werden.
 Verba quarte coniugationis iui vel ij per Syncopam habent in preterito **Eo** iui vel ij.

- Prío**
 - Cambio campsi wechsseln
 - Haurio hauri schopffen
 - Sepio sepsi tzeunen.
 - Sensio sensi empfinden
 - Venio veni kummen
 - Comperio comperi erfarn
 - Reperio reperi vel repperi finden
- Secdo**
 - Composita a perio: ⁊ salio ui syllabas bñt
- Excipe**
 - Aperio aperui auffthun
 - Adsilio adsilui. Transsilio transsilui
 - Infarcio farsii einfullen / einschoppen
- Tertio**
 - Raucio rausii heylser sein
 - Sarcio sarsii flicken
 - Fulcio fulsi spreitzen / vntterpeltzen
- Quarto**
 - Vincio vinxii pynden. Sancio sanxi etia sanciuu bestetten.

De preteritis quarte coniugationis.

Verba in o: carent preteritis.

Accipimus verbum Sum es est. et participiū preteriti temporis et circumloquimur huiusmodi preterita.

De supinis verborum in o.

Ab habētia in p̄nti Quis a in e mutetur in p̄terito in supinis tñ seruatur.

- Facio feci factum.
- Ego egi actum
- Facio ieci iactum
- Do das dedi datum
- frango fregi fractum
- Cano cecini cantum
- Tango tetigi tactum

Geminantia preterita non geminant supina.

Cōposita que a indicatiui in simpli
ci in i mutant e in supino seruant

- Surripio surreptum
- Accipio acceptum
- Adficio adfectum
- Proijcio proiectum

Excipe do et go seruant a in cōpositis 7 supino. occido occasum
nyderlegen ader fallen. Infringo infractum.

Amo *Amico*
Opino *Moueo*
Toro *Delio*
Alio *Asphio*

Disyllaba vi
in tum muta.
Excipe

- Abolitum aboleo aboleui abthun
- Adultum adoleui adoleo vorwachsen
- Agnitum agnosco agnouui erkennen
- Cautum caueo caui buetten
- Constitutum consero conserui tzu seen
- Cognitum cognosco cognouui kennen
- Fautum faueo faui gunnen
- Institutum in sero in serui ein seen
- Lautum lotum lauo laui paden / waschen
- Pastum pasco paui weyden
- Potum potro potaui trencken
- Saltum salio salui springen
- Satum sero serui seen
- Sepultum sepelio sepeliui begraben
- Solutum soluo solui loszen / tza len
- Volutum voluo volui walgen ader waltzen
- Venum veneo veniui vorfaufft werden

Handwritten notes on the right margin:
G
v
p
v
v
T

Pono
Stipo

De Supinis verborum in o.

Arano 287
Domo
Tumo
Coma

Primo vo syllabas in utu muta. vt acuo acu-
tum. Tribuo tributum.

Uli syllabas in itū
muta. Excipe

Secdo

Altum alo alui erneren
 Apertum aperio aperui aufstebun
 Ita alia composita a perio
 Cassum careo carui geratten
 Censum censeo censui schatzen
 Cultum colo colui bawen/eren
 Consultum consulo consului
 Concentum concino cōcinui. ita alia
 composita a cano.
 Doctum doceo docui.
 Excelsum excelleo excellui.
 Frictum frico fricui.
 Messum metum messui.
 Mixtum misceo miscui.
 Nexum nexo nexui. Nectū co. necui.
 Occultū occulto ocului vorbergen.
 Passum pateo patui offen sein/ of
 Pexum pecto pexui (fen steen)
 Pistum pinso pinsui
 Raptū rapio cū cōpositis surripio
 Sectum seco secui. (surreptum
 Sertum sero serui peltzen
 Tentū teneo tenui. Textū texo texui
 Tostum torreo torrui derren

Si adde tum bibi bibitum.

Si muta in ctum
Excipe

Fixum figo fixi besten/stecken
 flexum flecto flexi biegen
 fluxum fluo fluxi fliessen
 fugitum fugio fugi flieben
 fictum fingo finxi dichten
 Mictum mingo minxi barmen
 Pictum pingo pinxi
 Strictum stringo strinxi strayffen/strau-
 fen/tzanziehen.
 Rictum ringo rinxi maulkrummen
 Parsum parco peperci vbersehen.

Quo
Quo
Vngo
plango
Tango
Quo
plango
Inelligo
Quo
Nigligo
Trago.

De supinis verborum.

Cayo **Asi** } multa in ptum. emi emptum. Excipe campsi campsum
Pi }
Psi }

Quinto
Quinto
Quinto

Datum a do. Et eius composita di
 in tum mutant. Credo credidi cre
 ditum.

Bestum gero gessi tragen
 Haustum haurio hausi schopffen
 Indultū indulgeo indulsi vorzeibē

Primo Latū fero tuli: et tollo tetuli leyden

Distum pinso pinsi

Partum pario pepererit gepern

Statum sto steti steen

Tentū tendo tetēdi aufstricken

Tortum torqueo torsi peinigen

Tustum vtro vsi prennen

Di } in sum mus
Pi } ta. Excipe

Ludo
Ludo
Ludo

Secundo quarte coniugationis verba ha
 bētial vel r ante si: in tū muta. farcio farsi far
 tum. fulcio fulsi fultum tzyeren.

Inano
primo.

Curio
Curio

**De supinis verborum in or. et precipue
 Deponentium.**

Passiva habent supina suorum actiuorum.

**De verbis deponentalibus vna regu
 la communis.**

Si finge actiuum hoc est deponere: et vide in regulis quomodo illud actiuum fictum habeat in preterito et supino. ut nascor. accipe nascor: haberet nauis in preterito: et natum in supino. Nascor igitur natum habet.

Or prime coniugationis atum habet. mereor aris. atum.

Confiteor confessum beken
 vorieben.

fateor fassum vorieben

Or secunde itum habet. Excipe

Misereor misertū erbarmen

Reor ratum maynen

Tueor tutum etiam tuitum.
 beschutzen.

De verborum deponentalium supinis tertie coniugationis.

De supinis verborum.

Uoz tertie ctum. vt fruoz fructum seln lust suchen vnd vortreiben.

- Nota } Adeptum adipiscoz erlangen.
- } Comentum cominiscoz gloszmachen.
- } fessum fatiscoz mued werden
- } Pastum a pascoz weydnen / etzen
- } Altum ab vlciscoz eris rechen.
- } Pactum paciscoz pacisceris teydigen

Tertie

- Toz } Utoz vsum nutzen
 - Dioz } sum in supino hnt } Gradioz gressum tretē
 - Trioz } } Patioz passum leyeden
- Excipe plexum plectoz plecteris. Mixum nitor niteris. sich arbayten.

- Lioz } tum habent. vt orioz ortū. Excipe } morioz
- Fioz } } } mortuū
- Bioz } }

Quarte itum habent. Excipe metioz iris mensum messen. Ordioz ordiris orsum anbeben.

- Arceo es. wern tzwingen
- Ambigo is t zweiffeln
- Caluo is. betriegen
- Compesco compescis. pendigen
- Disco discis lernen
- Lambo is. lecken
- Lingo lingis lecken
- Linqo linqis lassen
- Derelinquo tamen derelictum
- Adetuo is. forchten
- Posco poscis begern
- Refello is. vorwerffen einem sein meinung
- Renuo renuis den Popffschutten
- Respuo is. vorspeyhen / vorachten
- Sugo is. saugen / suzeln
- Timeo times furchten
- Uiso is besichtigen
- Urigo es. anligen / drucken / schmucken

Hec actiua ca-
rent supinis.

De carentibus supinis.

Alestuo as. hitzig sein
Conquiesco is. mit dem haubt wenen
Dego is. sein leben vortreiben
Exurio is. vast hungerig sein
Ifulgeo es. scheinen
Ifuro is. vnfinnig sein / thoben
Ilisco is. wachsen / auffnemē / zunemen / sich er
Luceo es. leuchten (neren)
Luo is. wachsen / tzen / schweyben
Mico as. losszen mit den fingern schimern
Mando is. kewē. vñ mādibula le Fynpacē
Obedio is. vnterdenig sein
Parco is. schonen / sparn. **P**auco es erschrecken.
Psallo is. singen
Rugo is. schreyen alsz die esel
Satago is genug fleisz thun
Scabo is iucken / reyben
Scalpo is. schnitzen. iam sculpo vsus obtinuit.
Scando is. steigen **S**terto is. schnarchen
Strido is. **S**trideo es. knartzen
Tremo is. tzzitern. **T**olo is. welle
Hec neu. ca-
rēt supinis

Defectiuum quod nō habet omnes modos ⁊ omnia tempora.
Ausum, ausis ausit ausint id est audeo darffs thun
Alio ais ait aiunt id est dico

ai dic aiat aiamus aiatis aiant. dicam futu. opta.

Apate sey mit fried. **A**pate seide mit fried / trutz

Apatesis sein mit fried ob du wildt

Amabo ein lieber ich bit dich

Auere grussen. **A**ue got gruesz dich **auere aueto**

Capsis id est cape si vis nym hyn wilt du es anderst.

Cedo id est dic.

Forem fores foret. forent. essem ⁊c. **f**ore werden sein ader wern
werden.

Faxo faxis faxit faxint faxunt. **f**aciam as futurū optatiuū

faxum. **D**i faxint. aliquando conueniamus. **g**ebis got

Infit dicit. infunt dicunt. **i**nfit dic.

De Defectivis verbis.

Inquo dico. inquis inquit. Inque dic. inquiet dicet.
 Inquam
 Queso quesimus non quesumus. Quere bitten
 Salve seyn gegrust. got grusz dich. Saluete salueto saluere
 vt Aue.
 Sis Si vis ob du wildt. ob dich lust.
 Sodes Amabo ein lieber gesel.
 Vale got gefegen dich. valete valero valere. vt Aue.
 Odi hassen. gebast haben.
 Noui Kennen ader Kent haben Coniugatur solū in preterito
 Lepi enfahen. angefangen habē et quinqz temporibus Kam.
 Memini gedenckē. gedacht haben sem rim ro se.
 Memini in futuro imperatiui memento z tote habet.
 Daris }
 ifuris } Prima psona carēt. nō dicimus ego } Dor
 ifaris } } ifuro
 } } ifoz reden
 Anomalū qđ nō cōiugat vt cetera verba sine r scribi debet.
 Anomala sunt quattuor Sum. Uolo. ifero. Edo es est. comedere
 re cum compositis.

Hec preterita veniunt a diuersis verbis.

Hec aliena habent preterita	ifero is ire. percussi a percutio
	ifero fers Tuli a tollo
	ifuro is. insanini ab insanio is ire
	Liquor liqueris tzer schmeltzen. liquefactus a liquefio
	Medeor mederis ertzneyen. medicatus a medicor aris.
	Posco posceris postulatus a postuloz aris. begert werden
	Reminiscoz reminisceris. recordat ^o a recordoz aris. gedencken
	Sido is ere. sedia sedeo es nider sitzē nis
	Sisto is stellen. steti a stare (derlasszen.
	Tollo is. sustuli a suffero.

Acui aceo es ere antzick sein. Acidus a um antzick sawer
 Aluo is schleyffen / wetzen
 Creni cresco is. wachssen. Cerno is sehen
 Frixi frigeo es ere. friesen. ifrigus frost.

E

De verbis Anomalis.

Friigo frigis frigere. rosten. **F**rixorium inde pfannen do man innen rost.

Luxi lugeo es ere klage einen. **E**lugere aufzklagen

Luceo es ere leuchten. **L**ucidus a um liecht.

Passus pandor eris auffgespant werden. **P**atioz eris leyden

Pavi pauco es ere erschrecken **P**avidus a um

Pasco is ere weyden/etzen **D**epascere abetzen.

Pependi pendo is ire tzalen/wegen. einen haben

Pendo es ere hāgen an etwan

Tuli tollo is auffheben

Fero tragen/bringen/leyden/sagen

Versus vertoz eris gefert werden

Fertoz eris vmbkert werden

Hec in prima persona conueniunt. Diuersa tamē significāt. et diuersarū cōiugationum sunt.

Appello as are dingen/waygern/appellieren

is ere tzulenden

Dico as are weyhen/aygnen

is ere sagen/wolreden

Fundo fundas fundare. grundtuest machen. **F**undum podas.

Fundus grundt.

Fundo fundis fundere gieffen.

Lego as are schaffen am todtbeth/schicken bortschafft

is ere lesen Flauben

Mando as are beuelhen

is ere rewen

Predico as are offentlich vorfunden als die kirchweybe

is ere vorsagen

Sero as are beschliessen/ ein schloß furschlaben

is ere seen ader peltzen

Volo as are fliegen

Vis vult wellen. vnde voluntas wil.

Hec idem significant: 7 diuersarum sunt iugationum.

Lauco es ere secunde. **L**auo is ere tertie sich butten

Conniueo conniues conuiuere secunde. **C**onniuo conniuis cōniuere tertie. wincken mit den augen.

Denso as are prime. **D**eseo es ere secunde dicke machen

De coniugatione verborum.

Duro as are prime. **Dureo** es ere scde herten / hertmachen
Excelleo es ere scde. **Excello** is ere tertie vbertreffen
Ferueo es ere secunde. **Feruo** is ere prenheysz sein
Fulgeo es ere secunde. **Fulgo** is ere tertie scheinen.
Frigeo es ere secunde. **Friigo** is ere tertie fryern / rosten
Lauo as are prime. **Lauo** is ire tertie waschen
Lenteo lentes lentre secunde. **Lento** lentis lentire tertie senfft
 seu. lynder sein.
Oleo es ere scde. **Olo** is ere tertie schmecken / stincken
Pinto as are prime. **Pinto** is ere tertie malen / noyen
Sorbeo es ere secunde. **Sorbo** is ere tertie schlicken / sauffen
Sono as are prime. **Sono** is ere tertie hallen / lauten / Flingen.
Strideo es ere secunde. **Strido** is ere tertie knartzen / Flapper n
Unio vnis vnire quarte. **Uno** as are prime voraynen

Mereo vel **mereor** vordienen
Reuerto vel **reuertor** widerkeren / widerkummen
Adsentio **adsentior** tzubellen / mitbellen.
Mutuo vel **mutuor** leyben

As ab **amus** **atis** **ant**
Es at **emus** **etis** **ent**
Is breue is **imus** **itis** o in unt.
Is longu it **imus** **itis** unt

Nota **ifero** **fers** **fert** **fertis** pro **feris** **ferit** et **feritis**

Preteritum imperfectum per gleich

Bam **bas** **bat** **bam** **bat** **bat** o. in **Prima** in a
Secda depone adde
Tertia 7 **quarta** in **ebam**

Nota **ibam** **quibam** **venibam** ab eo **queo** **veneo** quarte

Preteritum perfectum per **hab.** per **bin** in **IA.** 7 **D.**

Isti **it** **imus** **istin** **erunt** vel **ere** **vbiqz**

Preteritum plusq̄perfectum formatur a **preterito** i in e muta adde

Ram **ras** **rat** **ramus** **ratis** **rant** per **schon** et **bett.**

Futurum per **wird** 7 **wil.** **Aliquando** **ward.** **Bo** **bis** **bit** **bin**
bitis **bunt** o in a muta adde **bo** **P.**
 depone. adde **bo** **S.**

Am **es** **et** **emus** **etis** **ent** **S** in **am** muta. **T. D.**

Nota **ibo** **quibo** **venibo** ab eo **queo** **veneo.** **Antiq̄** vt **Donat**
 tradit **futurum** hoc in **quarta** **coniugatione** etiā in **bo** **finiebant.**

E ij

De coniugatione verborum in o.

Imperatiui Presens
 in a muta **A** Et o in et. **Ate** Ent o. in ent
 depone **E** longū } at. o. in at } **Ete**
 S vel io in e muta **E** breue } **Ite** } Aut. o. in ant
 depone **I** longū } **Ite** }

Nota **D**ica a dico pro dice.
Duca a duco pro duce.
Fac a facio. ita composita: quando a habet **C**alefac. si a in
 i mutant e habent. ut refice.
Fer et ferte a fero.

Imperatiui futurum.
Ato ato atote anto **Nota** ferto fertote a fero.
Eto eto etote
Ito ito itote
Ito ito itote **U**nto o. in vnto verte.

Optatiui Presens et preteritum imperfectum.
Arem ares aret aremus aretis arent. o. in arem muta.
Erem lon. eres eret eremus eretis erent. o. depo. adde rem.
Erem bre. eres eret eremus eretis erent. o vel io in erem muta
Irem lon. ires iret iremus iretis irent. o. depo. adde rem.
Nota ferrem ferres ferret. ferremus ferretis ferrent.
Et fierem fieres fieret. fieremus fieretis fierent.
Preteritum perfectum et plusquamperfectum; adde perfecto in
 dicatiui s et sem ses set semus setis sent.

Imperatiui futurum.
Em es et emus etis ent. **P**rima o. in em muta.
Am as at. amus atis ant. **S**ecunda. tertia. quarta o. in am.

Coniunctiui Presens vt futurum precedens optatiui.
Preteritum imperfectum vt presens optatiui.
Preteritum perfectum a preterito perfecto indicatiui
 muta i in e. adde

Rim ris rit rimus ritis breuia rint
Preteritum plusquamperfectum vt pti plusquamperfectum optatiui.
Futurum a preterito perfecto indicatiui muta in e. adde
Ro ris rit. rimus ritis longa rint ita **D**iomedes docet.

Infinitiui Presens et preteritum imperfectum
Are o in are muta
Ere longum o depone. adde re. **Nota** ferre a fero. fieri a fio.

De coniugatione verborum in o.

Ire o deponere adde re. Nota ire. quire. venire vorfaufft werde
Preteritum perfectum et plusquamperfectum: preterito perfecto indicatiui adde s. et se per schon et haben. vertitur.

Infinitiui futurum Accipe supinum in um. adde ire. u adde rum. et esse per werden.

Gerundia Si per des In prima o in audi ando andu muta.
Do per mit Secda o deponere. addendi ndo ndum.
Dum per zue Ter. et quarta o in endi endo endu muta

Fio non habet gerundia. nec participium in ns.
Supina Primum in dum. vertitur per tzu. vt gerundiu in dum
Secdm in u. per est ist. adiectiuu aliquod zu. et infinitiu vt facile dictu es ist leicht tzu sagen.

Participia a ver Presens et preteritu imperfectu in ns per ender
bo in duo. Sende. ends. vel qui que quod. et presens et preteritum imperfectum indicatiui.
Futuru in rus. p q q qd. et futuru indicatiui.

Participiu in ns format in Prima muta o vel oz in ans.
Secundo o vel oz deponere. adde ns.
Tertia et quarta o vel oz muta in ens

Nota iens. quiens. veniens. ab eo. queo. vengo.
Participium in rus ab ultimo supino adde rus.

De coniugatione verborum in oz.

Passiuu vertitur per teutonicu preteriti perfecti actiuu. vt percussi geschlagen et wird.

Verbum in oz Deponens vertitur vt neutrum et actiuum. licet coniugetur vt passiuum.
Commune vertitur vt actiuum et passiuum.

Indicatiui presens per wirds teutonicu preteriti perfecti actiuu.

Oz Sris vel are Satur amur amini antur
Eris vel ere Setur emur emini entur
Eris vel ere. oz vt ioz in eris itur imur imini
Sris vel ire Lit imur imi unt. oz in untur
Nota ferris ferre et fertur a fero.

Preteritum imperfectum vertitur per ward gleich. et teuto. preteriti perfecti.

bar. barl vt bare ba. bamur bami ba. Prima oz in abar
E iii Se. oz deponere adde bar.
Ter. et quarta oz in ebar.

De coniugatione verborum in or.

Indicatiui Præterito perfecto caret: vertitur per bin teutonice cum pti et worden. Circumloquimur per participium præteriti temporis quod fit ab ultimo supino addita s: 7 verbum Sum es est sumus estis sunt. Fui fuisti fuit fuimus fuistis fuerunt vel fuere.

Præteritum plusquamperfectum vertitur per ward schon: teutonicum præteriti et worden. Circumloquimur per participium præteritum 7 verbum Eram eras erat eramus eratis erant. Fueram fueras fuerat fueramus fueratis fuerant.

Futurum vertitur per wird teutonicum præteriti et werden
 Bor beris bere bitur bimur bimini buntur or in abor Prima
 or in bor Secunda

Er eris vel ere etur emur emini entur. or in ar muta Ter. 7 quarta.

Imperatiui presens vertitur per wirdt teutonicum pti perfecti.

Er	etur	amini	entur
Ere longum	eatur	emini	eantur
Ere breue	atur	imini	antur nota ferre
Ere	or in atur		or in antur

Futurum per sol teutonicum præteriti 7 werden: vel vt presens

Et	atoz	aminoz	antoz	
Etoz	etoz	eminoz	entoz	Nota ferre
It	itoz	iminoz	untoz	or in vntoz
It	itoz	iminoz	untoz	

Optatiui pns 7 præteritum imperfectum vertitur per wur teutonicum præteriti. Nota ferrer ferreris ferrere ferret ferremur ferremini ferrentur.

Erer or in arer
 Erer or in rer
 Erer or vel ioz in erer
 Erer or in rer.

Retis vel rere ref remur remini rentur
 Ereris adde prime persone optatiui

Præteritum perfectum 7 plusquamperfectum vertitur per schon. Teutonicum præteriti: 7 per worden. circumloquimur per participium præteritum 7 verbum.

Essem esses esset essemus essetis essent
 Fuissem fuisses fuisset fuissemus fuissetis fuissent

Optatiui futurum per wur: teutonicum præteriti werden
 Er eris uel ere etur emur emini entur. or in er Prima
 Er aris are atur amur amini antur. or in ar S. L. D.

De coniugatione verborum in or.

¶ Subiunctiui presens vertit̃ p̃ wird. ⁊ teutonicū p̃teriti p̃fecti
Actiui cōiugatur q̃z vt futurū p̃cedens optatiui.

¶ Preteritum imperfectum per gleich. teutonicū p̃teriti p̃ ward.
vt presens optatiui coniugatur.

¶ Preteritū p̃fectū vertit̃ per bin. teutonicum p̃teriti et worden.
Circūloquimur per p̃ticipiū p̃teritum ⁊ verbum Sim sis sit sim⁹
sitis sint. Ifuerim fueris fuerit fuerimus fueritis fuerint.

¶ Preteritum plusquamperfectum vertitur per schon. teutoni-
cum p̃teriti p̃fecti actiui. ⁊ ward worden. Coniugat̃ vt p̃teri-
tū plusq̃p̃fectū optatiui.

¶ Futurū vertit̃ per wird. teutonicū p̃teriti. ⁊ werden. Circūlo-
quimur per participium p̃teritum ⁊ verbum Ero eris erit eri-
mus eritis erunt non erint. Ifuero fueris fuerit fuerimus fueritis
fuerint.

¶ Infinitiui presens ⁊ preteritum imperfectum vertitur per teus-
tonicum p̃teriti et werden.

¶ Ari

¶ Eri

Nota ferri a feror.

¶ Z or in i muta. vel ab io. abijce or. legor legi. percutior percuti

¶ Ari.

¶ Preteritum perfectum ⁊ plusquāperfectum vertitur p̃ schon.
teutonicum p̃teriti p̃fecti et worden sein. Circūloquimur per
supinū in um ⁊ verbum esse vel fuisse.

¶ Futurum vertitur per teutonicum p̃teriti ⁊ wern werdē. cir-
cūloquimur per supinū in um ⁊ iri.

De Participijs verborum in or.

¶ Preteritū p̃fectū ⁊ plusq̃p̃fectū in us adde vltio
supino s per e ents. vel qui ⁊ p̃teritū p̃fectū ⁊ plus-
q̃p̃fectum indicatiui.

¶ Participia a passiuo duo } futurum in duas a participio in us venit: muta
s in dus per qui ⁊ futurum indicatiui.

¶ Participia a de } Presens ⁊ p̃teritū imp̃fectū in ns
ponentia tria } p̃t̃m p̃fectū ⁊ plusq̃p̃fectū in us
} futurum in rus

¶ Participia a cō } Presens ⁊ p̃t̃m imp̃fectum in ns
muni quattuor } Preteritū p̃fectū ⁊ plusq̃p̃fectū in us actiue
} et passiuē significat.
} futura duo in rus et dus.

Sum

Sum de anomalorum coniugatione.

Indicatiui presens per bin Sum es est. sumus estis sunt.

Imperfectū p ward. Eram eras erat eram⁹ erat⁹ erāt
Perfectum byn gewesen. fui fuisti fuit. fuimus fu
Preteritū } itis fuerunt vel fuere.

Plusquāperfectū per ward schon gewesen. in alia cō
iugatione a pterito perfecto.

Infuturū p wird werdē ader sein. Ero eris erit erim⁹ erit⁹ erunt

Imperatiui presens per sey. Es vel sis .sies. sit siet. este. sint sient.

Infuturum per wirst sein. Esto esto. estote sunt.

Optatiui presens et preteritum imperfectum per ware.
Essem esses esset essemus essetis essent.

Preteritum perfectum 7 plusquāperfectum per schon et ge
wesen waer. vt in alia coniugatione a preterito perfecto.

Infuturum per werden ader sein würd. Sim sis sit. simus sitis
sint per Syncopam Siem sies et sient. Cicero integrum ait.

Subiunctiui presens per pin con iugatur. vt futurū precedens

Imperfectum per ward. vt presens optatiui.

Preteritum } Perfectum per pin gewesen

Plusquāperfectū per ward schon gewesen. vt in
alia coniugatione coniugat.

Infuturum per wir. weren. ader sein

Infinitiui presens et preteritum imperfectū esse sein. Itm per
fectū 7 plusquāperfectū fuisse schon gewesen sein.

A sum composita

Sum ceteris omnibus caret apud latinos.

Sum cō } Possum posse cōpositū a potēs 7 sum. mogē vnd kun
nen. vbi in sum e vel f. s. in t muta. vt potes potui

Sum cō } Prosum prodesse nutz sein. fur einē sein. vbi in sum e in
posita } terponitur d. vt prodes prodest.

Presum habet presens. Absum absens Potens
magis nomen est.

Volo.

Indicatiui pñs Volo vis vult. volumus vultis volunt wil.

Preteritū } Imperfectū p wold et gleich Coniugatur vt in ter
} Perfectū hab gewelt ad wellē tia coniugatione.

Plusquāperfectū het schon wellen ader gewelt.

Infuturum vertitur per wird wellen.

Imperatiui presenti caret. Quidam presens Coniunctiui
vsurpant.

Infuturo velito velitote.

De coniugatione verbi Volo.

¶ Optatiui p̄sens z p̄teritū imperfectū vellem velles vellet velles
mus velletis vellent per vult gern.

¶ Preteritū perfectū z plusq̄perfectū vt in tertia coniugatione.
bet wellen. ader gewelt bet.

¶ futurū velim velis velit velim⁹ velis⁹ velint p̄ wurd wellen

¶ Subiunctiui p̄ns per wil. vt futurum precedens optatiui.

Preteritū { Imperfectū vt p̄ns optatiui p̄ gleich z wold
Perfectū p̄ hab wellē ad gewelt Coniugat vt in ter
Plusq̄perfectū bettet wellē. gewelt. tia coniugatione

¶ futurum vertitur per wir wellen

¶ Infinitiu p̄ns z p̄teritum imperfectum velle wellen

¶ Idē p̄fectum z plusq̄perfectum gewelt haben

¶ futuro gerundijs z supinis caret. Participium volens

De Anomalorum coniugatione.

¶ Malo componitur a magis z volo lieber wellen

¶ Indicatiui p̄ns malo mauis mauult malum⁹ mauultis malūt.

Preteritū { Imperfectum ich gleich lieber
Perfectū ich hab lieber gewelt ader wellen
Plusq̄perfectū bet schon lieber wellen gewelt.

¶ futurū magis volo es et eius etis ent wird lieber wellen

¶ Imperatiui caret. Quidam presens coniunctiui vsurpant

Et in futuro malito malitote malint.

¶ Optatiui p̄ns z p̄tū imperfectū malle malle mallet malle
malletis malle wolt lieber.

¶ Idē p̄fectū z plusq̄perfectum maluissem zc. vt in tertia coniu-
gatione schon lieber gewelt bett.

¶ futuro malim is it malim⁹ itis int. lieber wyr wellen

¶ Coniunctiui p̄ns vt futurū p̄cedēs so ich lieber wil

{ Imperfectum vt presens optatiui. so ich gleich lies
ber wolt.

Preteritū { Perfectū maluerim zc. vt in tertia. so ich lieber ges
welt hab. ader lieber hab wellen

{ Plusq̄perfectū vt p̄tū plusq̄perfectum optatiui so ich
schon lieber gewelt bet. ader lieber bet wellen.

¶ futuro maluero. vt in tertia. so ich lieber wir wellen.

¶ Infinitiuo malle. P̄tō maluisse. ceteris caret.

¶ Nolo compositū a non z volo. Indicatiui p̄ns Nolo non vis
non vult nolimus non vultis nolunt.

malo.

Nolo.

De Adverbio.

- ¶ Preterito imperfecto nolebam ꝛc.
- ¶ Preterito perfecto nolui.
- ¶ Preterito plusq̄perfecto nolueram. vt in tertia.
- ¶ Futuro non nolam es et non nolemus etis ent.
- ¶ Imperatiui presens noli nolit nolite nolint. Futuro nolito nolite nolint.
- ¶ Optatiui p̄ns nollem. Plusq̄perfecto noluissem.
- ¶ Futuro nolim. vt in tertia.
- ¶ Subiunctiuus. vt in alijs cōiugationibus.
- ¶ Infinitiuo presenti nolle. Preterito noluisse. ceteris caret. vñi
- ¶ Participium nolens.

Edo Anomatu.

De Edo es est anomali coniugatione.

- ¶ Indicatiui presens Edo es est edimus estis edunt. essen. Cetera vt in tertia coniugatione.
 - ¶ Imperatiui presens Es edat este edant. Futurum esto estote.
 - ¶ Optatiuo essem esses esset essemus essetis essent.
 - ¶ Infinitiuo esse. In alijs coniugatur vt verbum tertie coniugationis.
- Antiqui vero Edo regulariter declinarunt in tertia coniugatiōe vt nos eius compositum Comedo is ere.
 Edoꝝ passiuum regulariter cōiugat vt passiuā tertie coniugatiōis.
 ¶ Impersonale estur vel editur man ist.

De adverbio.

Adverbiū qđ adiūgit vbo ei accidūt tria } Species
 } Figura vt supra
 } Significatio vt seq̄t

- ¶ Adfirmandi dar mit man bestedt. } Certe furwar
 } Profecto antzweiuel/furwar
 } Tidelicet nemlich
 } Scilicet ya warlich
 } Quippe ya wan
 } Mempe ye wan
 } Quidni warumb nit
 } Etiam ya auch
- ¶ Congregandi haussen. sammeln } Pariter eben mit
 } Simul gleich mit
 } Una mit einander
 } dar mit.

De Aduerbio.

Comparadi da mit man gegē einander rechnet.

- Tam so / als wol / so vast
- Quam wie als / als vast
- Minus weniger
- Magis mer
- Plus mer
- Doctius. cautius sicherer

Comparatiua idem que per nach vertuntur in ius finiuntur. ab adiectiuis veniunt.

Demonstradi da mit man tzeigt

- En schaut
- Dubitadi da mit mā zweifelt.
- Ecce schaw
- Forſau forſitan
- Forſ forſit
- Forſte villeicht
- Forſſis forſſe

Eligendi die wal heysſen. Poti⁹ lieber. Ee. Imo ye. Ey ee.

Euētus die geſcheben heysſen

- Forſte fortuna an alſz gefer
- Forſte angefer
- Caſu angefer
- Fortuitu

hortandi da mit man mant

- Euge Lia Alge Algite
- Ey ey lieber. lieber.

Inten dendi Dye vast bayſſe	<ul style="list-style-type: none"> Alde fast Sepe offt Minis tzu vil Minii tzu fast Proſus gētzlich Penitus idem Ommino gar Satis genug 	Interrogadi da mit man fragt	<ul style="list-style-type: none"> Quare Lur warumb Quamobrem Unquid ob nit Quin warūb nit Qui wye. Qui ſcz wie weiſtus Et wye Et vales wye magſt Nonne dan nit
------------------------------------	---	-------------------------------------	--

Jurandi da mit man ſchwert. Edepol. Caſtor. Hercle. Medius. fidius. bey got. nos vti nos debem⁹: ut quibusdam pijs placet.

Loci interrogatiua ſex

- Ubi wo
- Quo wohyn. dohyn
- Qua wobindurch. welchen wege.
- Unde von wan heer.
- Quorſum wobynwertz / wobyn außz / wo außz / auß welches orth.
- Quouſqz biſz wobyn / wie lang / wie weyt.

f ij

De Adverbio.

- Loci que ad
ubi respon-
dentur.**
- Alibi anderswo. Alicubi etwo. Foris dauszen
Hic da da bey mir ader vns
Ibi da. Ibidē daselbs. Inferi⁹ vndē. Int⁹ dinnē
Istic dort bey dir ader euch
Illic dort bey im ader in
Hecubi das nit etwo. nusq̄ nyndert. nusq̄ gētū.
Sicubi ob etwo. Superius oben
Ubi ubi es sein wo / es sein. ubi vis wo man wil.
Ubilibet wo es lust. es sein wo man wel.
Ubiq; vberal. ubiq; gentium in aller welt. in alle
len landen
Ubicunq; vberal wo es sein
Uscq; yndert. Utroq; an peyden ortten
Aliquo etwa hin. Eo do selbs hin
Eodem gleich do selbs hin.
foras hinausz. heraufz
Intro hinein. berein.
Ihuc hyber. daher. dahin. tzu mir. tzu vns
**Loci que ad
quo respon-
dentur.**
- Istuc dorthin. tzu dir. tzu euch.
Illuc dorthin tzu dem / ym / yn / den ꝛc.
Infra herab / hynab.
Ihequo das nit etwo hin. Nusq; nyndert hin
Quoquo. quocunq; es sein wo es hin sey.
Quouis. quolibet wo man hyn wil. Siquo ob et
wa hyn. Supra hinauff. herauff. vscq; etwo hyn.
Utroq; an beyde orth.
Alia ein anderweg / anderswo hyn durch
Aliqua etwo hindurch
Ea daselbs hindurch Eadem gleich daselbs
durch hin / vnd selben weg.
foris aussen hin. Ihac da durch in dem wegk. bey
**Loci que ad
qua rident**
- Int⁹ dinnen hin. Istac dorthindurch (mir. vns.
den dortigē wegk bey dir / euch ꝛc.
Illac dorthindurch den dortigen wegk / bey ym
dem / in den ꝛc.
Ihequa das nit etwa hindurch. Siqua ob etwa
Quacūq; es sey wo es sey hindurch (hindurch.
Utraq; an beyden ortt hindurch.

De Adverbio.

Loci que ad vñ referuntur

Aliunde anderszwo her. Alicunde etwo anderszwo her. Celitus von himel herab. Ifunditus vom grundt vnd boden. Iforis von aussen. Ihinc von hynn. Istinc von dir/euch. Illinc von ym/dem/in dem. Inde von dann. Inferne von vnden. Intus von dinnen. Rescunde das nit etwa her. Sicunde ob etwo her. Superne obenber. Undiqz von allen ortten. Undecunqz allenthalbē es sey von wan es sey. Unde vis. vnde libet von wan man wil.

Loci que ad quorsum referuntur

Aliquorsum etwo hinausz/auff ein ort etwo hinwertz. Deorsum abwertz. Dextorsum auff die gerechten handt/funder. Iiorsum auff das orth da. Istorsum auff das dorttig ortt bey dir/euch. Illosum dort hinausz bey ym/dem/in den. Leuorsum auff die lincken seittē tzu der. Ihequorsum da nit etwo hinausz ader wertz auff ein ortt. Siqzsum ob etwo hin wertz/hinausz auff ein ortt. Sursum auffwertz/ybersich. Sinistrosum tzu der lincken handt. Utroqz versum auff beyde ortt. Versus geinertwertz. semper postponitur accusatiuo. Romam versus.

Loci que ad quos usqz referuntur

Ihactenus biszher. Ihucusqz bisz da her. Istuc vsqz bisz dort tzu dir. Illuc vsqz bisz dort tzu ym. Ieo vsqz bisz da selbs her ader hin. Usqz bisz vnd gein. postponit accusatiuo.

Interrogandi da mit man laugnet.

Non nihil nec neqz haud. Adinime gar nit. Nequaquam ne vtiqz mit. Nichtig nit.

De Aduerbio.

Semel ein fart / ein mael. **Non vna vice.** vt baro-
 bari dicunt ita.
Numerandi **Bis.** tzwyr / tzweymal. **Tri.** bina voce. **Ter** drey
 da mit man tzelt. mal / drey stundt. **no trina vice** zc. **Quater** viers
 mal / vier stundt. **no quattuor vicibus** zc.
Optadi da mit mā wunscht. **vtina.** ofi. oo. **S** wolt got. o **vtina**
Deinde. deinceps. dehinc. dein darnach
Denuo widerumb. **Demum** iterum
Exin. exinde. exhinc. auß dem / nach dem
Interim. interea dye weyl.
Ordinis die **Obiter** vnderwegen vorgebē / darneben.
 ordnung heis- **Postea** als baldt / nach dem zc.
 sen. **Protinus** von stundt an / darnach.
Priore vber das / daruber. **Rursus** wider-
 umb. **Simul** vt als baldt.

Ad Beatim mecum
Qua tuam tecum **Prohibendi** da mit man wert.
Sua tum secum **Neu** neu nit.
Mo stratim nobiscum
Ue stratim vobiscum

Quantitatis die vil **Ad** ultum. parum
 wenig groß. **Ad** modicum minimū vel minime wenig ist.
Ad maxime vast
Ad magnopere idem

Qualitatis **Docte** pulchre
 maß / weysz **Parce** schon gmach
 gstatl heissen **Bene** male
 wy etwas ge- **Cito.** celeriter bald **Flein** heissen
 schlecht **Facile** leichtlich
Difficile schwerlich
Rite rechtlich **Que** per lieb verti possunt
Ab adiectiuis venientia secunde declinationis in
 o vele.
Tertie in ter finiuntur. vt falso fortiter.

De Aduerbis.

Remit { **Uix** kaum. fere
tēdi die { **schier.** gern
nach { **Aegre** hart.
lassen { **Pene** schier
bedeu- { **Paulatim** mit
ten { **der zeyt.** weyl
Prope gar nabende
Sensim aintzing
Pedetentim fuelsz fur fuelsz

¶ Sepandi
taylen

Secreto beymlich
Sepatim. sigillatim.
 yn sunderbeyt
Bifariam in tzeier
 ley gestalt. weylz vnd
 weg
Omnifaria in alweg
 weylz. allerley weylz.
Plurifaria in mächer
 weylz vnd weg

¶ Respondendi bem hāen baen

Quasi gleich
Leu wie
Sic also. gleichbeweylz
Ita idem
Sicut sicuti } als
Velut veluti }
Tanq̄ vt vti }
Quēadmodū gleich
 ader wie. Instar als groß
 groß. gleich. wie

¶ Suplatiua

Maxime am als
 aller maysten
Minime am als
 lerminsten
Potissimū potis
 sime am aller mei
 sten. **Prudentissi**
 me am aller weylz
 festen.
¶ Veniunt a super

latius casualibus e vel um finiuntur.

Aliq̄n tzu tzeitē. aliq̄ diu etwo lāg. an hac vor diser tzeit.
Cum so. cras morgent. **Diu** lang. **Dum** do.
Jam yetzo. **Inter diu** in dem tag. **Heri** gestern / nechten.
Hodie heut. **Hanc** frue. **Modo** yetzo. **mox** alsz baldt.
Noctu bey der nacht. **nuper** newlich. **nunc** num. **nunq̄**
 nymmermeer / tzu keiner tzeit.

¶ Tpis **Audius tertius** vorgestern / es ist nun der drit tagē. **Ita**
Audius quartus.

¶ Olim vorzeiten. etwo noch. **tzukunftigen** tzeitten
¶ Perendie vbermorgē. **pridie** den negstē tag da vor
¶ Postridie den negstē tag darnach. **Posthac** byn furan
 nach diser tzeit.

¶ Propediē der tag ains. nō vna diez. vt barbari loquuntē
¶ Quā wen. **quondā** vor etlicher tzeit. **Tunc** den **Tum** tzu
 der selben tzeit. **Vesperī** vel **vespere** am abendt.

¶ Vocandi h eus. boytscha. boist du.

De Participio.

Participium quod vertitur per ein et cū hoc fecit tpus. 7 accidunt sex

{	Genus	} vt in nomine	
	Numerus		
	Casus		
	}	Figura	} Tempus vt in verbo
		Tempus	
		Significatio idem quod genus in verbo	

Participium in

{	As est generis omnis. temporis presentis 7 p̄teriti imperfecti.
	us ra rum futuri temporis
	us da dum futuri temporis. solum a verbis in oz venit.
	us ta tum. us ra rum. us sa sum p̄teriti perfecti 7 plusquamperfecti temporis a verbis in oz. vnum in uis a um. mortuus a um.

Significatiois

{	Actiue	} Dñ participiū	} venit a vbo	}	Actiuo
	Passiue				Passiuo
	Neutre				Neutro
	Deponēt				Deponenti
	Comunis				Comuni

De Coniunctione.

Coniunctio cōiungit alias pres. in ozone. ei quoq; accidunt tria

}	Potestas siue species
	vt sequitur
	Figura vt in nomine
	Ordo vt sequitur

Copulatiue

{	Ac vnd
	At ast aber
	Etq; vnd auch
	Etque vnd
	Item itemq; auch
	Quodq; quinetiam quin vnd auch / dartzu.

Disiunctiue

{	Aut	} oder
	Sive	
	Seu	
	Uel	

De Coniunctione.

Exple **Alit** dannach. **Alit** aber. **Eadē** quidem ye furwar
 tiue **Licet**. quanq̄. **Quis**. etsi wiewol
Porro. verū tamen. tamen aber doch dennoch
Saltem doch

Causales dy **Alioquin**. Alias anderst / sunst.
 vrsach anzey **Ceterū** aber. **Et̄** et̄m. nam. nancz wan
 gen **Ni**. nisi nur / nur allein / so nit / wo nit
Prefertim. **Precipue** vorauß
Qñ. qñ quidē die weil man. **Quatenus** wan
Si ob. si qdē ist sach. **Si** so / so aber. **Sed** aber
Ergo. **Ideo**. **Igitur**. **Propterea**. **Idcirco** darūb

Rōnales da **Enimvero** furwar. **Ita**. itaqz also / so.
 mit man be **Quoniam** wan. **Quapropter** darumb / von
 schleust. **Quia**. **Quod** darumb das **Ut** auff das.

Ordo **Prepositiuus**: quādo solum preponitur. vt at. ast. **Sed**
 est tri **Postpositiuus**: quādo p̄ponit̄ vt qz ne ve autem
 plex **Cōis**: qñ p̄ponit̄ z postponit̄. vt relique fere omnes

De Prepositione.

Prepositiones sunt quadraginta nouem. Accidit vnum. **Casus** scilicet accusatiuus z ablatiuus.

Ad zu / an / auff. **Apud** bey. **Ante** vor. **Aduersus**
Aduersum wider / entgegen
Cis herē. **circit̄** vmb **ad** bey. **tpis** z **numeri**
Citra hergeffen. **circa** **circū** bey vnd vmb
Contra wider. **Erga** gegen
Extra aufferhalb. **Inter** tzwischen
Intra inerhalb. **Infra** vnter. **Iuxta** bey.
Ob: vmb des willen / vnd von wegen
Penes bey meinen henden / gewalt. **an**
Pone hindē bey **Per** durch. **Prope** nahēdt bey.
Propter von wegē. **Post** nach. **loci** z **temporis**.
et ordinis. **Preter** an. **Scdm** nach maynug. **willen**
etiam ordinis z **similitudinis**.
Secus nebēs. **bey**. **Secus** viā. **Supra** obē / drauff.
Trans ehem **Ultra** auffgem ort ader seytten.
Usqz bisz.

5

De Prepositione

Ihe regūt ablatiuum

Ab. Abs von Absq; an
Cum mit. Coram vor eynem.
Clam heymlich vor eynem
De von. E. ex auß.
Pro fur. Pre vor
Palam offenbar. Sine an
Tenus vmb vnd biß Puberenus vmb ader
byß an die scham.

Ihec regūt accusatiuū ⁊ ablatiuum

In yn Ubi sunt in reutonico. articuli
Sub vntter Ablatiui regunt ablatiuū
Super auff Si accusatiui regunt accusatiuū.
Subter vntter

Ihe solum componuntur Alm vmbt. Con zam mit.
Di dis zer. Ite. wider. se ab sunder.

De Interiectione.

Interiectio nihil fecit nisi
mētis motū ostēdit: acci-
ditq; vnū significatio. s.

Admirantis. pape
Blandientis. Sodes lieber
Dolentis. heu hey
Gaudentis. euax euge
Grascentis hem
Detuentis. at at.
Ridentis. ha ha ha.

De erroribus vulgi circa Patronymica.

Patronymicum

Scribendum per y quinq; dumtaxat sylla-
barum.
Greca rā l'rarū nescius: nescit formare
A grecis noibus dumtaxat formantur
In prosa non ponēda: licet historiographi
licenter vsurpent.
Latini non vtuntur: loco illorum ponunt
possessiuā. vt Saturnius: filius Saturni
Octavianus id est filius Octauij. vel dicens
dum filius vel nepos Saturni.

De Grecoꝝ Declinationibus.

Prima est

Als et es mas.
E fe. Latina in a mutāt. vt ode oda leicht gesangt.
E fe.

238
De grecorum Declinatione.

- S** } **Gr̄us** ae. e. vt in prima latinorū es a ntō in e.
 } **Datiuus** ae. e. vt latina prime declinationis. Et quando des
 } **finis** in e nominatiuus.
 } **Actūs** adde **η**. vocali nominatiui vt oden tydiden chean.
 } **Locatiu⁹** similis nominatiuo. vt remoue sa ntō.
 } **Ablatiuus** similis ntō: a ntō in e et a. Si in s desinit nomias
 } **tiuus**: remoue sa nominatiuo.
P } **Declina** vt in prima declinatione latinorum
 } **Greca** tñ quedā appellatiua in e. vt grammaticē.
 } **In plurali** sunt neutra 7 secunde declinationis. vt hec gr̄as
 } **matica** grammaticorum.

Quedam greca in es sunt prime 7 tertie declinationis

De secunda Declinatione grecorum.

- Secū** } **Os** longū 7 breue. Androgeos. Adenelaos propria.
da } **Eus** **η**. Merēus. Protheus propria.
bet } **On** Mosocomiō siechaufz. Lithostroton. staines pflaster
 } **Gr̄us** i cōmuniter vt latina eos a ntō in eus. **O** longū a no
 } **minatiuo** in os longum.
 } **Datiuus** o vt latina ei diphthongon a nominibus in eus:
S } **Accusatiuus** on ab os. Ab eus.
 } **Actūs** similis ntō. aut remoue a ntō s.
 } **Ablatinus** in o vt latina.
P. **declinat** vt latina. **Genitiuo** **o** in on aliqui latini vtunt
 } **Omnis** gr̄us pluralis apud grecos in on finitur.

De tertia Declinatione.

- Tertia** habet in nominatiuo singulari varias terminationes:
 } **Gr̄us** os. sepius us. a f. 7 pprijs in o. vt **Clīo** clius pprium
 } **Gr̄us** i vt latina.
S } **Actūs** a. sepius in a. gr̄o puro in ios. o. a. f. in o.
 } **Actūs** similis ntō. vel remoue sa ntō.
 } **Ablatiuus** e vt latina.
 } **Gr̄us** on. accusatiuus as. sepius eis aliquando.
 } **Ceteri** casus sequunt tertiā latinorū declinationem.
 } **Iesus** in ntō. iesum in actō. in alijs casibus iesu.
P } **Moses** moisi gr̄o 7 drō. Actō moisen. Ablatiuo moise.
 } **Moses** latini: greci 7 hebrei dicūt. Ecclesiastici vero
 } **Moses** i adiungunt ac producunt **Moseus** **Moyseus**
 } **Museus** licēter ne dicam ambitiose vsurpata sunt.

S ij

De Constructione.

¶ Que est recta compositio dictionum in oratione.

¶ Constructioni accidunt ¶ Regimen. qz vna dictio regit alias.
¶ Congruitas seu latinitas. Quia
¶ Omnis oratio debet esse latina: aut
¶ congrua.

Sequentes regule ostēdūt ¶ Quomodo vna dictio regit aliam

¶ Que oratio sit latina et congrua
De adiectiuo et substantiuo quattuor regule.

¶ Adiectiū dz cū suo substātio eē eiusdē ¶ Casus. ¶ Dauidus nauta
¶ Numeri. ¶ Pallida mors.
¶ Generis. ¶ Uetitū, nephas

¶ Adiectiuū debet cōuenire ¶ Pectus mammeqz puces waych
cum viciniori substātio ¶ Poete et Vergilius legendi s
¶ Horatius discendus et grāmatica

¶ Excipe vbi est ¶ Similitudo. anima nra sicut passer erepta est.
¶ Aduerbium Quam. Catherina magis q̄ Con
¶ radus docta est.

¶ Ad. p̄pōderat f. hoc ē qn ¶ Uterqz probus est
loqmur de viro et femina. ¶ Uideo tuos liberos ¶ etiam si fe
adiectiū dz esse gnis mas. ¶ Illi sunt mei cognati ¶ mine ad
¶ Sybilla et Arionist^o pbi ¶ fuerint
¶ Pueri et hec puella docti

¶ Omnia pronomina et participia sunt adiectiua

¶ Ubi plura substātia q̄ res inaiatas fecāt. Ad. ¶ Calam^o et arc^o sti
iectiuū si est pluralis nūeri dz esse gnis neutri ¶ donata puero
¶ Circa tua et bas
¶ cul^o tuus ipa me
¶ consolata sunt.

¶ Relatiū das wißsaget vñ meldt substātiū ¶ Qui que quod
¶ pcedēs: sti hec de quib^o hic loquimur ¶ Ille illa illud
¶ Ipe ipa ipm er sye.
¶ Is ea id der selbig

¶ Antecedens est substantiuum precedens

¶ Relatiū et suū aūs ¶ Generis et numeri
dnt esse eiusdem ¶ Mercuri qui. ¶ Mauis que
¶ Virtutem colo: ipsa est immortalis
¶ Succinum habeo id adtrahit fimbrias

De constructione nominum.

¶ Relatiuū vero in casu debet respondere suo verbo.

¶ De relatiuo ⁊ suo antecedente.

¶ Relatiuū Quod sepius conuenit cū sequēti substantiuo: ⁊ nō precedēti
 { In medio mundi glob⁹ est
 que terra dicitur.
 { In semine tuo: qui est
 Christus

¶ De interrogatiuo ⁊ suo responsiuo vna Regula.

**Interrogatiuum da mit man fragt
 Responsiuum da mit man antwort**

Interrogatiuū ⁊ suū respōsiuū debent esse eiusdem casus
 { Quis fecit? princeps
 Cuius est principis? illius
 Cui dedisti? illi
 Quem vides? leonem
 Unde venis p a quo? a foro

¶ Ecce quando interrogamus per genitiuū.

Cuius? et respondemus per meus. tuus. suus. noster. vester. vt Cuius est
 { Liber? meus. tuus. nos-
 ter et vester.
 { Mea. tua. sua. nostra
 vestra
 { Meum. tuuz. suum no-
 strum. vestrum.

¶ Nec dicendum est: vt barbari loquuntur die Fuchbenlateiner. mei. tui. sui. nostri. vestri.

Quanti? respondemus precium in ablatiuo. vt Quanti emisti? Glendidisti? Responde
 { Obulo
 Tribus nūmis
 Denario vmb
 eyn plapphart
 Aureolo

¶ Pro prepositio omittenda est quam Barbari addunt

¶ De substantiuis due regule.

Qñ ponunt plura noīa in oīone que scāt vnā rē: debēt poni in eodē casu
 { Maximilianus cesar
 Hedera premia doctorum.
 { Princeps Arionistus
 Flumen Danubius

¶ Unum substantiuum regit aliud in genitiuo: vbi in teutonico des der von auß. Regum turres. Rex Francie. Dux Saxonie. Palatinus Rheni.

¶ De adiectiuis regentibus genitiuum tres regule.

¶ ij

De adiectiuis regentibus genitiuum.

Significatiua huiusmodi	}	habere. nō hie. Diues agri. Plenus vini.
		Lulpam. Contrariū. Reus mortis. Integer vite. Sceleris purus.
Verbalia	}	Similitudinē. Dissimilitudinē. filis tui. par apū
		Lupiditatem begird. Auarus pecunie. Ignorantiam. Scientiam.nescius grāmatice. Doctus iuris.
Be niti uus re gūt ad iecti ua	}	Obluionē ⁊ cōtrariū. Immemor cōiugis.
		Prodig ⁹ alieni vortbuer des andern gutz Profusus sui vorschuer der des seinen.
}	}	Ambo albed. Aliq ^s einer weisz nit wer.
		Alius ein ander. Alter der ander.
}	}	Cuncti ein yeglicher.
		Nemo nyemandt.
}	}	Neuter Keiner außz tzweyen
		Nullus. Nullus ob einer.
}	}	Nonnullus etlich
		Omnis
}	}	Pleriq ^s der meyst teyl.
		Quicūq ^s eyn yeglicher der es sey welches wel.
}	}	Quidam ayner ich weysz wol wer.
		Quilibet ein yeglicher pawer. Quis
}	}	Unus ⁊ c. numeralia. primus. secundus
		Terter welcher außz tzweyen. ⁊ his similia.
}	}	Tert ^r q ^s vir. sicut adiectiuū ⁊ substantiuū
		Tert ^r q ^s viroz. quis homo. quis hominum
}	}	Tert ^r q ^s ex viris. quis ex hominibus.
		Tert ^r q ^s inter viros. quis inter homines
}	}	Datiuum regunt adiectiua.
		In bilis ⁊ lis. Amabilis nulli. Similis tibi.

Adna hnt dny

Sig nificā ria	}	Dannū schaden. Nociuū tibi. schedlich
		Utilitatem nutz. vtile pueris. vtilius pueris.
}	}	Aduersitatem widerwertig. Iniurius principi.
		Amicitiam. Gratus omnibus. gratissimus mibi.
}	}	Inimicitiam. Ingratus mibi.
		Longe weyt. Prope nabendt. Vicinus tibi.
}	}	Similitudinē ⁊ contrarium. Compar tibi.

De adiectiuis regentibus accusatiuum.

¶ De adiectiuis regentibus accusatiuum.

Accusatiuum regunt adiectiua.

Partem to- ti in actō vlt ablatiuo	} Albus dentes dentibus	} Poete solum vtuntur. Nos dicimus habeo al-
	} Stratus mēbra membis	} Straui membra

**¶ De locatiuis semper regitur ab aduerbio o. O beate Sexti
Zucundissime Martialis.**

Post verbalia similia participijs. Populabundus agros vor-
berendr. Generabundus deos erendr.

¶ De adiectiuis regentibus ablatiuū due regule.

Ablatiuum regunt adiectiua.

Adna sint Abl.

Signifi-
cantia

} Plenitudinem vel vacuum ler. habere. non habere. } Ablatiuum regunt etiam genitiuum. Plenus vini. vel } vino. Vacuus honore vel honoris. } Tiduus pharetra.
--

Abltū regit
que scant

} Instrumentū mit. Candidum niue. } Causam aufz. Tristis dolore. } finem von wegen. Utilitate motus. } Locum ym auff. Equore mersus. } fere laudē z vituperiū vneer. Dignus honore
--

¶ De substantiuis regentibus ablatiuū.

**¶ Substantiuū regit adiectiuū z suū substantiuū in abltō z gto
vbi laus z vituperiū significat. vt vir magne prudētie: vel mag-
na prudētia. Puer bone indolis: vlt bona indole lest sich wol an.**

Abtū regit abltū

¶ De constructione Comparatiui due regule.

Comparati-
uus regit

} Primo abltū vi propria. Sautius sanguine. Nis- } grior carbone. vel ablatiuū mutat in illū casum in } quo comparatiū ponit: z addit q̄. vt fortior sum } q̄ equus. nigrior q̄ carbo. } Secundo quando de duobus solum loquimur. z } in teutonico est vnder. } Regit gtm pluralem cum quo debet esse eiusdem } generis. Manuum mearum fortior dextra. Sculo- } rum acutior dexter.

¶ De superlatiuo vna regula.

De comparatione irregulari et anomala.

Suplatiuus regit g^m pluralem aut iugularem qui multitudi-
nem significat. Cum de pluribus q̄ duobus loquimur. Optimus
poetarū. Optimus plebis. Pulcherrime rerum.

¶ De cōparationib⁹ irregularib⁹ et anomalis
Bon⁹ melior optim⁹. malus peior pessim⁹. magn⁹ maior maxim⁹
pu⁹ mior minim⁹. mult⁹ plurim⁹. mlt̄a plur̄a. multū pl⁹ plurimū.
Plus in singulari neu. plurali omnis generis.

¶ Nequā nequior nequissim⁹. Vetus veterior veterrimus.
Sine superlatiuo Iuuenis iunior. Senex senior. Ante anterior.

¶ Deterior deterrimus. nit als guth
Inferior infimus. Interior intimus
Exterior extimus vel extremus
¶ Citerior citimus der hergessems pirgs
Sine com- } Scyus ocysimus schnel. Prior ad duo
paratiuo } Primus inter plures.
¶ Potior potissimus mayst. Posterior postremus
¶ Propior proximus negst. Vltior vltimus
Superior supremus.

¶ Facillimus facilis. difficillimus
¶ Humillimus nyderest / diemutig
Nota } Simillimus Dissimillimus
¶ Gracillimus geschmeydig

Nota ante v̄m.

¶ De verbo et nominatiuo regule quinqz. Prima
Singulari nūeri hz certū nt̄m. Ego scribo. cano
Pluralis habet certū nt̄m. Nos cantam⁹. vel ego
cū alio nt̄o et coniunctione. vt ego et tu scribimus.
¶ Die } Ego et princeps venamur.
Singularis nūeri habet certū nt̄m Tu. vt vtm̄ sin-
gularē. Tu scribis. Sperne puer choreas
¶ Scōe } Pluralis habet certū nt̄m Vos. vel vtm̄ pluralem
vel tu cū cōiunctione et alio nt̄o vos legitis. Pueri
scribite. Tu et princeps capitis aues
¶ Possunt omitti ego tu nos et vos.
¶ Actū quemcunqz: preter illa quattuor: cum quo de-
bet esse eiusdem numeri
¶ tertie } Sens humana ruit. mors pulsar. venator manet
¶ Vel aliqd positū loco nt̄i qñ in teutonico esz ist.
¶ Prodest nobilitati discere Romanas litteras.

ver- }
bu- }
z }
pso }
ne }
tertie }

De constructione verborum impersonalium

Verbū debet cōuenire
cum viciniōri ntō

Excipe vbi est

Hec regunt ante 7 post
se nominatiuum

Hebrei sunt 7 tu
Ego scribo 7 tu
Castra iuuant 7 sonitus
Pueri scribunt hic latine ille grece

Similitudo. Pueri sicut fatuus faciunt

Quā. hoc senes melius q̄ pueri intelligunt

Sum fio Lerus est visa fio grāmatic⁹
Nominor appelloz vocor nūcupor dicoz.
Locoz bibaculus. Nominor iustus ich
wird genendt / ich heysz.
Allozum vim habentia. Tiuo iustus.
Sto erectus. Gladioz nudus ficht
nackendt.

De nominatiuo et verbo.

Heccrazo hnt
an sentm: p⁹
se aliqn actm
vel abltm

Ubi ē q̄ q̄ qd
ntūs in illū se
pe casum mu
tat i q̄ q̄ pōit

Grandinat es bagelt / es steinelt
Pluit lapides vel lapidibus
Pingit es schneydt
Tonat es tondert
Coruscat es plitzt / wetterleucht
fulgurat es plitzt
fulminat es ist eyn wetter / es schawrt
Serenat es ist haytter / schon
Lucescit es wirt liecht
Diescit es taget
Noctescit es wirt nacht
Aduesperascit es wirt abent
Arbem quam statuo vestra est
Sermonem quem audistis non est meus
Litteras quas misisti accepi
Et cui litteras dedisti non venit
Quis non malarum quas amor curas habet
hec inter obliuiscitur.

Sequuntur regule communes Decem de casibus post verbum.

Omne verbum potest regere dtm. Do tibi.
Excipe inuuo 7 adiuuo accusatiuum solum regunt.

De Dto

De constructione verborum personalium

Tempus i. actio
 Omne verbū pōt regere tēpus
 vel distantia die weyt. in actō
 vel abltō sine discrimine.

Studui tres horas. tribus horis.
 Discatu 2 mēse vno. vel mensē.
 Tenatus sum diem. vel die
 Abest a Monachio mille passus.
 vel passibus.

In abltō
 Quando in teutonico est

Umb Zue in ym bey An. am	}	Tēpus dūtaxat	}	hac hora pfciscar
		in abltō dz poni		Nocte veniam
				Die vigilia anno pmo
				Noctu dormi
		Die prima. die solis		

**De constructione verborum personalium
 Regule communes.**

Regula tertia cōmunis de casibus post verba.

Instrum. i. abltō
 Omne verbū pōt regere ab
 latiuū q̄ sciat

Instrumentū per mit/durch.
 Cantare tuba auff der busawnen blaszen
 Causam p̄ aufz vertit. Celū petim? stulticia
 finem per von wegen vertit. Amore feci.
 Locū per ym ader auff. Equore mer sum
 Reponis letis sedibus. Curriculo colligo

Recordari i. actio
 Recordari gedencken
 Obluisci vorgessen
 Misereri erbarmen
 Reprehendere straffen/anfarn.
 Accusare tzeyhen/vorklagen
 Dammare vorurteylen

scātia re
 gunt ge
 nitium.
 Significantia regunt scelus
 in ablatiuo vel genitiuo. penā
 in ablatiuo.

Recordabor tui
 Reminiscor huius rei.
 Miserere mei.

Accusare i. actio
 4 Gm.

Accuso te sceleris vber eyn Klagen
 Increpo te adulterij anfarn
 Castigare straffen mit wortten/ auch am leyb
 Punire straffen am leyb
 Mulctare aureo wandeln/schatzen
 Dammare. Cōdemnare vorurteylen
 Incusare tzeyhen. incuso te furti.

Emerere i. actio
 in abltō

Emerere. Glendere
 merteln
 Pacisci geding tey
 ding/aynszwerden

Significantia regunt illos quattuor gens
 tiuos Tanti. Quanti. Pluris. Adinoris
 Precium das gelt ader wert in ablatiuo

De Constructione verborum personalium

Exempla

Quanti emisti wie thewer. Tanti stat so vil gestet
 Vilius vel minoris vendidi habes nechner / wols
 feyler / leychter / weniger geben.
 Pluris vel charius thewer / boher / veniet / mag
 vorkauft werden
 Valet obulo ist eins bellers wert.
 Comparare bestellen. aureo. nummo.
 Pro ppositio omittenda. qua barbari addunt
 Paruo precio emi. etiam vili vendit: dicimus
 Etia duob' aduerbijs iungunt vilius leychter /
 wolfeylet. Charius theurer / boher / vmb mer.

- 1. Habere: non habere
- 2. Implere fullen
- 3. Euacuare leren
- 4. Abundare vberflus
- 5. Carere mangel
- 6. Uti brauchen

Significantia regunt ablatiuum. Impleo
 vitrum vino. Euacuo cantbarum vino
 Abduo diuitijs. Careo pecunia. Utoz
 consilio tuo

Habere Ablm

Verba regunt pte toti' in actio vel ablatio. Doleo dētes. doleo dēs
 tib'. sternoz mēbris humi. sternoz mēbra humi. Poete solū vtunt
 Nos dicim' Caput dolet mihi. Sternoz membra humi.

pp: actio: ab.

Omne vbi pt regere actiū v' ablatiū mediāte p'pone. vt Sum in
 domo. Ibo ad forum. Poete aliquando omittunt prepositionem
 vt ifuturus sum tellure noua.
 Cōpositū cū p'pone regit casuz p'pōis

Ar: ab: m' p'pō

Si tristes adfat' amicos
 Detegit nubila celo
 Deprome vinū dyota

Sequunt' regule speciales de verbis fm quinqz gna verborū.
 De verbo actiuo due regule. Actiuū regit actiū tanq' cas
 sum p'pū. Diligo deū. Amo litteras. Uideo leonem.

Vm actio: X

Doceo te grāmaticā. Adoneo es ere. gewarnen. Vestio
 is ire. bekleydē. vestio te tunicā: vel tunica in ablatiuo
 Induo is ere. anthuen. induo te tunicā vel tunica.
 Calceare te calceos. etiam calceis beschuehen
 Lingo is ire gurtten. Exuere aufzthun / aufzziehen
 Peto is ere. Postulare
 Posco is ere. iflagitare
 Quere. Quero is ere
 Interrogare. Rogare
 Celare vorbergen

hec du
os ac
cusatis
nos

te hanc rem. vel a te hāc rem
 Vel te de hac re.

Quob actio: X

**De constructione verborum personalium
Regule speciales.**

Passiv ablativ.

De Passivis.

Passivus regit ablativum
 cum prepositione a vel ab
 Aliquam loco ablativi dicitur

{ Clavulor ab illo
 { Crucior a febrim
 { Scriberis vario
 { Cerua visa est catulis
 { Princeps est editus regibus

De neutris due regule.

{ Clavulare geschlagen werden
 { Cleneo is ire. vorfaufft werden
 { Liceo lices licere gesattelt werden / darauff geritten werden / darauff gelegt ader geacht werden ym fauff.
 { Fio fieri werden
 { Rubo is ere vorzabelt werden
 { Fio factus sum
 { Soleo solitus sum pflegen / gewonheit sein
 { Audeo ausus sum durffen thuen
 { Gaudeo gavisus sum erfrewen
 { Fido is ere. fides sum. etiam fidi trawen
 { Confido confidis confidere. confisus sum. etiam confidi vortrawen.

Ihec fcant
 passivae

 Ihec hnt pta
 vt passiva

De neutris et deponentibus due regule.

*Neutra et deponentia
ablativ*

Neutra et deponentia reguntur ablativo

{ Primo accusativum convenientem sue significati-
 oni. ubi in teutonico was. Curro viam. Loquor
 veritatem. Miseroz miseraris labores. Patior
 febrim. Et illa neutra habent passiva in tertijs
 personis utroque numero.
 { Secundo iterum accusativum: ubi in teutonico. alsz ein
 Tilius bestiam. Clox sonat hominem

De Communibus.

Comunia ablativ

Comunia habent prepositionem

{ Activam. tunc accusativum regunt vt activa.
 { Osculoz te.
 { Passivam: regunt ablativum cum prepositione a vel ab vt passiva. osculoz a te.

De Constructione verborum personalium De Infinitiuo.

Primo adiungit quibusdā verbis: fuge querere. *Infinitivus in vō*
 Vidimus ire delectū. Cupio ire cubitum nydergeen
 Secundo adiungit quibusdā adiectiuis vbi in teutonico *Infinitivus ad adyfo*
 auff ader tzu. Bonus cantare. audax perpeti
 Indolis pati Te lecturū esse credo
 Regit ante se actū Principem studere opinoz *Infinitivus et actū*
 tanq̄ casum ppriū Volucres volare quis nescit
 vbi in ten. est. Ducem iuisse venatum scis.
 Das Ich, wir
 Du/yr Barbari addunt qd: vt in teus
 Der/die/dz zc. tonico est.
 Esse vel fore regit similes casus ante 7 post se. Tu cres *Esse 7 fore*
 deris esse probus. Adibi licet esse probo. Te licet
 esse pigrum.

De Gerundijs.

Actiue. videndo multa s3o man vill s3icht.
 eris doctus. Missus Ingolstadiū discendi
 gratia vt discat. regunt casus suoꝝ verboꝝ
 legēdo lhoratiū eris doctus.
 Passiue. videndo vrit femina. s3o geseben
 wirt. Missus Ingolstadium erudiēdi gra
 tia: vt erudiretur tūc absoluta sunt 7 nulluz
 casum regunt post se.
 Tlicēda omnis fortuna ferēdo est dū fertur.
 Tertit per des aliquādo tzu. legēdi des lesens. Tenandi
 des iagens. Orandi des bethens.
 Ante se habet Elmore studēdi aufz lieb des studiren
 noia substanti Causa venādi. von wegē des iagens
 ua. vt substan: Orandi gratia des berensz halben
 tiuū grī casus Copia abeundi macht weg tzu geen
 Tertitur per mit. aliquando per yn. vel so man. s3o ich.
 du er zc. legendo multa mit vil leszen/ader so du vil list
 ader in dem lesen. Tenando tempus perdis: mit ia
 gen/yn dem iagen/s3o du iagst. Aliqui adiungunt
 prepositionem in. aut aliam prepositionem tanq̄ ablati
 uo. vt Illius ab alendo dicta: in legendo hoc obseruan
 dum ym lesen. ll

De constructione verborum impersonalium De Gerundijs.

Dum } Vertit per tzu: costruit cū ppositōe ad. Ad capiendū aures
Ad audiendū horatiū. Ad bibendū pronus bebendr.
Aliquādo vertit per die weyl man ꝛc. costruit tūc cū pres
positione inter. vt Inter cenandū die weil man alsz. Int
dormiendū die weil man schlieff.
Vertitur etiam per man sol/ esz muesz/ esz sol esz ist tzu.
Tunc costruitur cum verbo sum es est ꝛc. Legendū m
est man sol lesen. Scribendum est. faciundum est esz sal
sein/ esz ist tzu thun.

Supinus in } Am costruitur ante se cum verbis significantib⁹
motum ad locum die etwo byn geen/ rayfen. vnd
der gleichen heysen. Ibimus spaciatum. Profi
ciscar venatum. post se habet casus suorum ver
borum. vertit per tzu. aliquando an.
A vertit per es ist. adiectiū aliqd vt zu. Facile dictu.
es ist leicht zu sage. Difficile factu. Zucūdū aspec
tu lieplich an tzu sehē. post se nullū casum regit.

De impersonali verbo.

Verbum } Personale quod habet numeros ꝛ personas. ꝛ vertitur
per ich du der wir yr sy ꝛc.
Impersonale qd nec } Aetiū vertit per esz. coniugatur in
nūerū: nec personas } tertijs personis singulari Cōiuga
habet est duplex } tione sui verbi in o. sunt pauca in
Passiuum per man sepius coniu } fra enumerantur.
gatur in tertijs personis singulari } Passiuum per man sepius coniu
sui verbi in oz: sunt infinita veniūt } gatur in tertijs personis singulari
a verbis neutris quibusdam et ac } sui verbi in oz: sunt infinita veniūt
tiuis solum. } a verbis neutris quibusdam et ac
tiuis solum.

Exempla } Legitur legebatur. lectum est vel fuit
Lectum erat vel fuerat ꝛc.
Licet licebat licuit licuerat licebit ꝛc.

Impersonalia passiva.

Absolute bloßlich. id est } Quid agitur was thuet man
Scribitur man schreibt
sine casu ponunt sepius } Curritur man laufft

De constructione verborum ipersonaliu

Regunt ante se abltm cum } Illo seruit es wird gedient
 prepositoe a vel ab tuc ver } De scribit es wird geschrieben
 untur es wird. Ab } Principe discit es wird gelernt

Regut post se cas^o suoz vboz. pter actm } Seruitur tibi
 que no regunt sine prepositione } Scribitur mihi
 } Itur in antiqua silua
 } Pulsatur fune

¶ Auf q lectum est. vt barbari die kuchen lateiner. loquunt. Les
 gitur Vergilium. sed legitur in Vergilio.

¶ De verbo impersonali actiuo sequuntur quinqz regule.

Tria hec regut } Benefit. benefactum est tibi
 abltm an se cu } Malefit. malefactu est es ist geschehen
 ppone a vl ab } Satisfit. satisfactum est
 p^o se dtm a me } Benefactu. o es ist wol ader recht
 } Malefactu. es ist nit wol gehandelt
 hec tria } Est. es gebort zu. Principis est. es gebort de furste t zu.
 regut om } Interest. es geet an. Principis interest. es geet de furste an
 ne gtm } Refert. es ligt dran. Refert illi. es ligt dem dran
 Piet qnz mei } Est illos ntos i singlaru z neu. gne meu tuu suu
 tui sui nri vzi. ab } Inm vzm. meu e es gebort mir zu. tuu e scribere
 ego tu sui loco il } Interest et refert ablatiuos in singlaru. z fe.
 lozum regit. } mea tua sua nostra vestra.

¶ Nea nil refert es leyt mir nicht dran. Quid refert was leyt dran
 Paru refert es leyt wenig dran. Multu refert. Nil refert. Qu
 tua non interest desine percontari. das dich nit angeet.

Accidit es geschicht } Conducit es ist nutz
 } Conuenit es fuget sich. } Constat es ist offenbar
 } Contigit es geschicht
 hec se } Euenit es kumpt dar t zu / es schickt sich.
 decim } Expedit. es geburth sich
 regut } Liquet es ist am tag ader offenbar.
 dtm } Licet es magt sein / es tzympt sich
 } Libet lubet es lust. } Prestat es ist besser.
 } Placet es gefelt. } Displicet es miszgefelt.
 } Restat es ist vberig / es bleybt vber.
 } Sufficit es ist genug.
 } Suppetit es einfelt ader tzufelt.
 } Tacet es ist mussig ymb / es hat der muesz

¶ ij

De constructione impersonaliū actiuorum

Ihec regunt ac- } Decet es eert / betzympt / dedecet es vneert
 cusatiuum. } Quuat es hylft / es lust

} Sportet es tzingt mich / muest mich
 } Delectat es macht lust / es gibt mir lust

Ihec regūt actm } Pudet es macht schamroth
 cum genitiuo } Depudet es macht mich schamrot.
 } Tedet es misz gefelt / es vordreust. Bertedet.

} Distedet es vordreust vast

} Piget es macht faul vnd vordrossen

} Penitet es rewet

} Miseret miserescit es erbarnt.

} Pudet me errozis

} Piget me laboru n

} Tedet animam vite mee.

} Miseret me parentis mei.

} Penitet nos peccati

Aduerbium ponitur iuxta verbū. vt Cur properas. vel adiecc-
 tiuū: niniū. loquax. parum. prudens.

Aduerbia aliqua regunt gtm } Parum pecunie
 } Multum nummorum
 } Satis niuis
 } Eo stulticie
 } da hyn tzu der

Quam coniungit similes casus. Utilius canibus ꝫ hominibus

Urbium }
 Uicorū } propria ponunt ꝫ aduerbijs quando in teutonico est
 Dagorū }

Prime ꝫ scde ponit in grō. fui Rome. Monachij. pōt ta-
 men addi ꝫpositio in. In Roma fui.

Zu } Tertie ꝫ pluralia tantum in ablatiuo. fui Carthagine. fui
 } Venetijs. pōt addi ꝫpositio in.

Non } ponunt in Venio Venetijs. Roma. Carthagie. Mo-
 } nachio. pōt addi ꝫpositio de.

Durch } ablatiuo } Transibo Roma. Carthagine. Venetijs.
 } Monachio. potest addi ꝫpositio ꝫ ꝫ ab-
 } latiuus in actm mutatur:

Gen in actō ponunt. Proficiscar Romā. Venetias. Carthaginē
 Monachiū. wil tziehen gen ꝫ. pōt addi ꝫpositio ad.

De constructione aduerbiorum.

Pro aduerbijs ponunt illi

Sci } Domi anheim/daheym. Est domi
 } Ruri auff dem felde/ym gey. Ihabito
 } ruri. dtus est a rus.
 } Militie am krieg. militie p clara gessit
 } hat grosse ding gethan.
 } Ihumi auff dem plassen erdtreich
 } humi cubat ligt.

Acti } Domum haym. ibo domum.
 } Rus auff das gey ad felde. Albo rus
 } Militia in krieg. Profectus est militia.
 } Primo regit casus sui verbi. amans deum
 } Amaturus aucupiu vogel. Amatus ab ho-
 } mine. Amandus a principe.

Participium

Secundo ponit in ablatiuo cu alio ablatiuo tanq adiectiuu 7 substantiuu p verbo suo. et hmoi dictionibus cu quia si licet.

Inminenteluna.
 cu luna iminebat.
Maxiliao ipante.
 cu Maxi. ipabat.
Allo relicto. cum
Alu reliquisset.
Sublato Romano
no impio cu tolles
ret Romanu im-
perium.
Non seruato tem-
poris ordine.

Ablatiui duo ponunt pro suis
ntis: 7 vbo Sum es est 7c. et
hmoi dictionibus cum qa si licet

De puero. Cum eram puer
Te duce. cum tu fuisti dux
Auspice teucro. dum teucer fuit
auspex warsager
Maximiliano cesare

De Coniunctionis constructione.

Coniunctio tanq clauus alsz ein nagel coniungit

Dictiones. Tu scribis et Petrus
Ego et tu studemus
Orationes. Tu legis. sed ego dormio
Te verberabo et illum non. Tu es
otiosus. Ego aut disco.

h ij

De constructione Interiectionis.

¶ Coniunctio copulatiua ⁊ dis-
iunctiua debet coniungere sites

Casus. Cesar et dux
Supernis ⁊ imis
Ignes aut castra
Modus verborum
Ego scripsi ⁊ didici. Vel
scribe vel lege.

Iheu iungit

Nominatiuo. Iheu prisca fides alte treu
Accusatiuo. Iheu me miserum

Te
Ihei

iungitur datiuo. Te tibi. bei mihi.

S iungitur

Accusatiuo. S puerum audacem
Nominatiuo. S ego infelix.

S quando iungitur vocatiuo est aduerbium vocandi

De ordine in exponendo seruando.

Ordo i expo-
sitione seruad^o
accipitur

Primo vocatiuus
Deinde nominatiuus
Verbum postea
Dictio q̄ regit post dictionē a qua regitur.
Adiectiuū cum suo substantiuo
Aduerbiū post verbū vel adiectiuum

Incipimus
etiam ab

Interrogatiuis. Quem vocet diuum
Relatiuis. Illi prodest sua simplicitas
Aduerbijs. cum. dum. donec. ⁊ similibus
Coniunctionibus. nam. namq; quia si et similibus.
Quod si me lyricis Clatibus inseris.

¶ Hec satis superq; pro institutione puerorum quibus si
paulatim succedet. aut Cicero. aut alius optim^o q̄sq;
scriptoz breui ⁊ facile latine ⁊ eleganter pueri
discent loqui. Et vtilitatem sui studij sens-
sim intelligent. Sensimq; studia amare
incipient. Nos cetera que ad
hanc rem spectant. vita co-
mite. non minori la-
bore ac industria
absolemus.

Phaletium Joannis Auentini ad

musam Ex libro primo
Carminum.

Insigni mea principi thalia	Agrippina mihi breuis nausq;
Perfer vota breuis tui poete	Est visus/basilea cum mosella
Udis vindelici satus sub oris	Culto visa mihi. tenes fauorem
Alpsi exile vbi beriamū recūbit	Promissum teneris ducē canēti.
Sicci pulueris aridiq; colle	Adusis hoc sat ē leui susurres.
Quicquid triplice delitescit arca	iflatu pncipis aurib ⁹ benigni.
Quesiui sophie. fauente pbebo	Princeps annuat acta noricoz.
Cū greci latias notasq; idumes	Cum terris referā ducū. disertī
lhausi. te duce pānonas vtrosq;	Victuri q; pparabo chartis.
Uidi parrhytiosq; Sarmatasq;	Insigni mea principi thalia.
Adaruingos sorabes louaniūq;	Perfer vota breuis tui poete.

Terminant precepta artis Grammaticæ collecta et edita a Magi-
stro Joanne Auentino (vulgo Turmair de Ebensperg di-
cto) Preceptore fratris illustrissimi Principis wilhel-
mi Bauariæ ducis et cetera. Impressa Lipsiæ per
Melchiarum Lottherum. Anno a na-
tuitate Saluatoris Millefimo
quingentesimodecimo
sexto.

78 L 1504

vere legeret apud cu[m] legeretur legeremini
 legerent. Preterito p[er]fecto cu[m] lectus sum ut
 fuerim sis ut fueris sic ut fuerit. apud cum
 lectum vel fuerim sis vel fueritis sint
 vel fuerint. P[er]to plusq[ue] p[er]fecto cu[m] lectus es
 sem ut fuisset eses ut fuisses esset ut fuisset.
 apud tu lecti essemus ut fuissetis esse
 tis vel fuissetis essent vel fuissent. Futuro
 tu lectus ero ut fuero eris ut fueris erit ut
 fuerit. apud tu lecti erim[us] vel fuerimus eri
 tis ut fueritis erint ut fuerint. Infinitivo
 mo[do] sine numeris et personis t[em]p[or]e p[re]s[en]ti et p[re]s[en]ti im
 p[er]fecto legi. Preterito p[er]fecto et plusq[ue] p[er]fecto
 lectum esse vel fuisse. Futuro lectum iri.
 Quo participia trahuntur ab hoc verbo
 passivo. preteritum et futurum. preteritum
 ut lectus. futurum ut legendus.
Ad audis audit. apud audis

ut docerem docere
 ut p[er]fecto utinam do
 ces vel fuisses esset
 ut fuisset ut fuisset
 essent vel fuissent
 doceris vel docere
 doceamini docere
 tu doces utinam p[re]s[en]ti
 docere doceatur.
 amini doceant.
 doceris vel docere
 doceremini docere
 tu doceris sum
 ut vel fuerit. apud
 sis vel fueritis
 p[er]fecto tu doceris
 fuisses esset ut fu
 ut fuissetis esse
 fuissent. Futuro

267
11

Arx communita

Grammatica

Joannis Auentini omni

um utilissima et breuissima mirabili ordine ppo
sita. Et deo ut singula quilibet facile intelligere/
facile inuenire: et quod maximū ē / facile memoria
retinere possit. Et citi⁹ quod p annū p iugare / de
cliare / et ea quae ad pstructionē spectāt facile edi
scat. Sūt ubiq; d cōnū scata vnaclā ligua ad
edita. Preterea trāslatio casuū et tpoz in nram
lingua. Et rōndēq; formatio breuis et elegans.
Patronymicorū et Brecoꝝ decliatōes seorsuz
quēadmodū latini illis vtunt. De pstructione
facilia / breuiq; pcepta. Respice et eme sens
ties me non fuisse mentitum.

Studioso Lectori grammaticae.

Si vis grāmaticā facile vel discere paucis
Vtiliore nequis ac breuiore libro
Nō cupio vanis Lector te fallere verbis
Luminibus credas sed studiose tuis,
Ex officina Melchiarj Lottheri

